

KESÄTYÖTÄ VAI MUSIIKINOPISKELUA?

Kuhmon kesämuusikkotoiminta taiteen
perusopetuksen mukaisena musiikinopetuksena

Tommi Tuikka

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

Musiikin koulutusohjelma
Kulttuuriala

Tekijä(t) TUIKKA, Tommi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 12.5.2014
	Sivumäärä 44	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KESÄTYÖTÄ VAI MUSIIKIN OPISKELUA? – KUHMON KESÄMUUSIKKOTOIMINTA TAITEEN PERUSOPETUKSEN MUKAISENA MUSIIKIN OPETUKSENA		
Koulutusohjelma Musiiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KORHONEN, Ari		
Toimeksiantaja(t) Kuhmon musiikkiopisto		
Tiivistelmä <p>Kuhmossa on vuodesta 1996 alkaen kesäisin järjestetty kesämuusikkotoimintaa eli musiikkia pitkään harrastaneita nuoria on palkattu kesätöihin muusikon tehtäviin Kuhmon musiikkiopiston, Kuhmotalon ja muiden yhteistyötahojen toimesta. Entisenä kesämuusikkona ja musiikkipedagogina opinnäytetyön kirjoittaja pohtii kesämuusikkotoimintaa syvällisemmin. Lisäksi opinnäytetöitä tai tutkimuksia aiheesta ei näytä olevan tehty. Opinnäytetyössä pohditaan, mitä Kuhmon kesämuusikkotoiminta on, ja miten kesämuusikkotoiminta näyttäytyy lain mukaisen taiteen perusopetuksen vaatimusten mukaisen musiikinopetuksen näkökulmasta.</p> <p>Työn toisessa luvussa määritellään Kuhmon kesämuusikkotoiminta. Kolmannessa luvussa määritellään Taiteen perusopetuksen perustason ja laajan oppimäärän opetussuunnitelmien perusteiden keskeisimmät käsitteet. Opetussuunnitelmien perusteiden tärkeimmiksi käsitteiksi tiivistettiin musiikkisuhteen, vuorovaikutustaitojen ja luovien ajattelutaitojen kehittäminen. Näitä käsitteitä avataan lähdeaineistoon perustuen sekä pohditaan, miten kirjoittajan kokemuksen perusteella ne voisivat toteutua kesämuusikkotoiminnassa. Neljännessä luvussa keskitytään aineistoa apuna käyttäen pohtimaan, miten kesämuusikkotoiminta näyttäytyy edellä mainittujen käsitteiden valossa. Aineistona oli kesämuusikoilta kerättyjä palautteita vuosilta 2011 ja 2012.</p> <p>Opinnäytetyössä päädyttiin tulokseen, että kesämuusikkotoiminnan tyypisesti tehty musiikinopetus toteuttaa parhaimmillaan erittäin hyvin taiteen perusopetuksen mukaista musiikinopetusta. Kesämuusikot pääsevät työssään harjoittelemaan taiteen perusopetuksen tavoitteissa tärkeiksi mainittuja vuorovaikutustaitoja sekä luovia työtapoja. Kesämuusikkotoiminta tarjoaa myös konserttien tuottamisen kautta positiivisia musiikillisia kokemuksia työn ohessa. Kuitenkin mahdollisesti paras puoli kesämuusikkotoiminnassa musiikin oppimisen näkökulmasta on oppimiselle sopiva, luovuuteen kannustava ympäristö, jonka virittäminen hyväksi on myös kesämuusikkotoiminnan suurin haaste musiikin oppimisen kannalta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) musiikkipedagogiikka, taiteen perusopetus, opetussuunnitelmat, vuorovaikutustaidot, luovuus, muusikkous, musiikkisuhde, oppimisympäristö		
Muut tiedot		

Author(s) Tuikka, Tommi	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 12/05/2014
	Pages 44	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title SUMMER JOBS OR MUSIC STUDIES? – The Kuhmo summer musician operations as music studies according to the basic curricula of arts education		
Degree Programme Degree Programme in Music		
Tutor(s) Korhonen, Ari		
Assigned by Music School of Kuhmo		
Abstract <p>Musicians' summer jobs for young long-term music hobbyists have been arranged since 1996 by the Music School of Kuhmo, Kuhmo Arts Centre and some other local cooperation partners. This arrangement is called the Summer Musicians of Kuhmo. As a former summer musician and a music pedagogue student the author of this study wanted to take a more profound look at the Summer Musicians of Kuhmo. Moreover, theses or studies about this subject did not seem to exist. The thesis reflected on the nature of the Summer Musician operations and whether they could be seen as a way of music instruction according to the Finnish decree on the basic education in the arts.</p> <p>The second chapter of the thesis describes the Summer Musicians of Kuhmo. The third chapter defines the central concepts in national core curriculum for the basic-level education in the arts. In the national core curriculum three main concepts were found: development of the students' attitude to music, social interaction skills and creative thinking skills. These concepts were further clarified with the help of literature and reflected on how they could be actualized in the Summer Musicians operations on the basis of the author's own experience. The fourth chapter presents the data which was the feedback collected from the summer musicians of 2011 and 2012, and based on the data, the operations are reflected on from the perspective of the above-mentioned concepts.</p> <p>The conclusion of the thesis is that the music instruction given in the context of the Summer Musician operations follows the principles of the national core curriculum extremely well. By working as summer musicians the students can practice the social skills and creative ways of thinking. The operations also provide positive experiences in music making for the students. However, perhaps the best part of the Summer Musician operations from the perspective of music education is that it acts as a learning environment that challenges the students to learn actively and use their creativity. However, creating an optimal learning environment is also a major challenge related to learning music in the Summer Musician operations.</p>		
Keywords Education in the Arts, Curricula, Social Interaction Skills, Creativity, Attitude to Music, Learning Environment		
Miscellaneous		

Sisältö

1 Johdanto	3
2 Kesämuusikkotoiminta Kuhmossa	4
2.1 Taustat	5
2.2 Toiminnan organisointi ja talous.....	5
2.3 Kesämuusikot	7
2.3.1 Kesämuusikkojen työnkuva.....	8
2.3.2 Kesämuusikkojen konsertit ja esiintymiset	9
2.4 Kesämuusikko-ohjaajat.....	10
2.5 Kesämuusikkotoiminta muualla kuin Kuhmossa	11
3 Taiteen perusopetuksen mukainen musiikinopetus	13
3.1 Taiteen perusopetuksen keskeisimmät tehtävät ja tavoitteet sekä oppimiskäsitys	13
3.2 Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelma	16
3.3 Hyvä musiikkisuhte ja sen muodostuminen	17
3.4 Sosiaalinen vuorovaikutus ja siihen liittyvien taitojen kehittyminen.....	20
Ryhmän toiminta	22
3.5 Luovien ajattelutaitojen kehittyminen	25
4 Kesämuusikkotoiminnan vaikutukset musiikin oppimiseen	27
4.1 Aineisto	28
4.2 Kesämuusikkotoiminnan vaikutus muusikoiden luoviin ajattelutaitoihin aineiston valossa	29
4.3 Kesämuusikkotoiminnan vaikutus muusikoiden vuorovaikutustaitoihin aineiston valossa	32
4.4 Kesämuusikkotoiminnan vaikutus muusikoiden musiikkisuhteeseen.....	35

4.5 Kesämuusikkotoiminta taiteen perusopetuksen mukaisen musiikinopetuksen välineenä.....	37
5 Pohdinta	39
Lähteet	41
Liitteet.....	43

1 Johdanto

Inspiraatio Kuhmon kesämuusikoista kirjoittamiseen opinnäytetyökseni minulla on syntynyt pikkuhiljaa vuosien aikana kesämuusikkona ja kesämuusikko-ohjaajana toimiessani Kuhmossa. Kesällä 2009 olin ensimmäistä kertaa kesämuusikkona Kuhmossa ja siitä pitäen olen ollut jokaisena kesänä mukana kesämuusikkotoiminnassa tähän päivään asti. Vuoden 2011 kesästä eteenpäin olen ollut kesämuusikko-ohjaajan roolissa. Työstä henkilökohtaisesti olen pitänyt kovasti ja musiikkipedagogin opinnoissani olen alkanut näkemään Kuhmon kesämuusikkotoiminnan erittäin kiinnostavana keinona opettaa musiikkia. Siksi päätin halusi opinnäytetyökseni ryhtyä selvittämään kesämuusikkotoiminnan saloja.

Kyseinen Kuhmon musiikkiopiston, Kuhmo-talon ja yhteistyökumppaneiden järjestämä kesätyömahdollisuus nuorille on muutamaan otteeseen tavoittanut joitain kasvatusalan asiantuntijoita muun muassa Oulun ja Joensuun yliopistoilta. Nämä tahot ovat ilmaisseet olevansa kiinnostuneita tällaisesta toiminnasta, mutta silti kukaan ei tietääkseni ole vielä käyttänyt kesämuusikoita opinnäytetyön tai tutkimuksen aiheena. Kesämuusikkotoiminta kyllä muistuttaa hieman musiikkileiritoimintaa, joista on jo kirjoitettu opinnäytetöitä ja graduja, mutta silti toimintaperiaate on erilainen.

Jossain vaiheessa opinnäytetyöni suunnittelua minua kiinnosti ajatus, että kirjoittaisin eräänlaisen kesämuusikko-ohjaajan työkalupakin. Se vaikutti kyllä kiintoisalta ja käytännönläheiseltä. Pelkästään tästä lähestymistavasta luultavasti olisi saanut hyviä peruskysymyksiä luotua tutkimukselle, mutta se ei loppujen lopuksi kuitenkaan tuntunut minusta kaikista perustavanlaatuisimmalta lähestymistavalta.

Ajattelin, että ennen minkäänlaisten työkalupakkien laatimista ja toiminnan kehittämistä olisi hyödyllisempää ja mielenkiintoisempää selvittää, mitä kesämuusikot ylipäätään oppivat työssään. Tähän kysymykseen lähdin hakemaan vastausta pohtimalla, miten kesämuusikkotoiminta toimisi musiikinopetuksen mukaisen opetuksen välineenä. Tätä aihetta valitessani

henkilökohtaisena taka-ajatuksena minulla oli myös, että näin opinnäytetyötä tehdessäni pääsen kätevästi syventymään musiikkipedagogin työn periaatteisiin sekä tutustumaan alan viimeisimpiin ihanteisiin.

Lähestyn tutkittavaa aihettani yleisesti ottaen laadullisilla menetelmillä. En oikein osaa kategorisoida tätä työtä mihinkään tiettyyn tutkimusmenetelmään; lähinnä tutkimusta ehkä on tapaustutkimuksen tyyppinen tutkimus, koska perehdyn vain yhteen musiikinopetusmenetelmään eli kesämuusikkotoimintaan enkä juuri käsittele muita opetusmetodeja. Tutkimusmenetelmäni sisältää sekä etsinnällisiä, konstruktivisia että evaluoivia vaiheita. Etsinnällinen tämä työ on siltä osin, että tutkimuksessa etsin niitä kesämuusikkotoiminnan oppimisenäkökulmia, joihin sitten voisi tarkemmin syventyä. Sekä konstruktiviset että evaluoivat piirteet ilmenevät luvuissa, jotka sisältävät aiheen pohdintaa.

Raportin toisessa luvussa esittelen Kuhmon kesämuusikkotoimintaa yleisellä tasolla. Kolmas luku sisältää tutkimuskysymyksieni pohdintaa lähdemateriaalin valossa. Neljännessä luvussa puolestaan esittelen käyttämäni aineistoa, vuosina 2011 ja 2012 kyselylomakkeella kerättyjä palautteita kesämuusikoilta, sekä pohdin tutkimuskysymyksiäni kolmannessa luvussa esittelemäni teoreettisen viitekehyksen ja aineiston valossa. Lopuksi viidennessä luvussa kokoan ajatuksiani yhteen ja esittelen ideoitani jatkotoimenpiteistä. Toimeksiantajaksi työlle olen saanut Kuhmon musiikkiopiston.

2 Kesämuusikkotoiminta Kuhmossa

Kuhmossa on vuodesta 1996 alkaen toteutettu kesämuusikkotoimintaa, jossa nuoria palkataan muusikon tehtäviin kesä-heinäkuussa. Toimintaa järjestävät pääasiassa Kuhmon musiikkiopisto ja Kuhmon kulttuuritalo, eli lyhyesti Kuhmotalo. Tässä luvussa esittelen tätä toimintaa yleisellä tasolla.

2.1 Taustat

Kuhmo-talon johtajan Matti-Jussi Pollarin (2013a) mukaan taustoina kesämuusikkotoiminnassa olivat musiikkikasvatukselliset lähtökohdat ja matkailijoiden houkuttelemisen Kuhmo-talolle jo ennen Kuhmon kamarimusiikkifestivaalia. Kuhmon musiikkiopistossa huomattiin, että kesälomien ajaksi opiskelijat siirtyivät ei-musiikillisiin kesätöihin ja niin soittaminen ja musiikin harrastaminen jäi vähäiseksi satunnaisia musiikkileirejä lukuun ottamatta. Alettiin pohtia, kuinka opiskelijat saataisiin harrastamaan aktiivisesti musiikkia myös kesäloman aikana.

Vuonna 1993 avatussa Kuhmo-talossa taas huolenaiheena oli vähäinen matkailijoiden vieraileminen kulttuuritalossa kesän alkupuolella ennen Kuhmon kamarimusiikkifestivaalia. Kuhmo-taloa ja sen kahvilaa oli päätetty pitää auki koko kesäturismikauden ajan, mutta vierailijoiden vähäisen määrän vuoksi alettiin pohtia keinoja talon kävijämäärän vilkastuttamiseksi.

Näiden taustojen pohjalta Kuhmon musiikkiopiston rehtori Pekka Huttu-Hiltunen ja Kuhmo-talon johtaja Matti-Jussi Pollari päättivät kokeilla palkata nuoria muusikkoja töihin kesäksi 1996. Palkattiin kahdeksan muusikkoa, joiden palkkoihin rahoitus hoitui Kuhmon kaupungin kesätyöpaikkojen varoista, Kuhmo-talolta sekä esiintymiskorvauksista. Varsinaista ohjaajaa kesämuusikkoryhmälle ei ensimmäisenä kautena löytynyt, mutta musiikkiopiston rehtori auttoi kesämuusikkoja työssä. Myöhemmin kesämuusikoille on palkattu yhdestä kolmeen kesämuusikko-ohjaajaa. (Pollari, 2013a.)

2.2 Toiminnan organisointi ja talous

Toiminnan taloudellisesta suunnittelusta, kesämuusikkojen markkinoinnista, organisoinnista, taiteellisesta suunnittelusta sekä muusikoiden valinnasta vastaa pääasiassa Kuhmon musiikkiopisto. Kuhmo-talon vastuulla taas on tarjota kesämuusikoille toimitilat (Pollari, 2013a). Lisäksi Kuhmo-talon henkilökunta on usein avustanut kesämuusikkoja markkinoinnissa ja varsinkin

Kuhmo-talon sisäisten tapahtumien järjestämisessä.

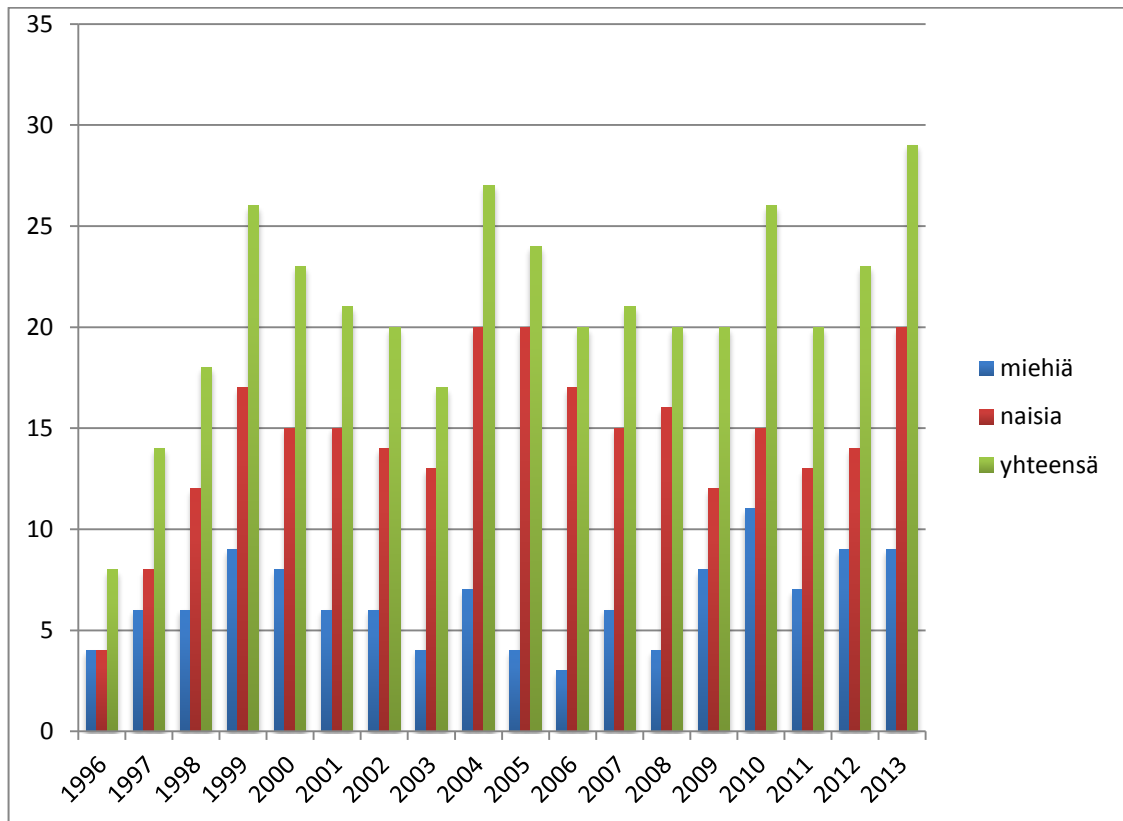
Kesämuusikko-ohjaajien ja kesämuusikkojen valinnat sekä esiintymisten myyntiin toteuttaa pääasiassa musiikkiopiston rehtori muun henkilökunnan avustuksella (Pollari, 2013a). Usein myös alkuvuonna valittavilta kesämuusikko-ohjaajilta kysytään mielipidettä muusikoiden valintaan kevään aikana. Lisäksi kesämuusikko-ohjaajat varsinkin kesämuusikkokauden aikana osallistuvat esiintymisten myyntiin.

Taiteellisen suunnittelun toteuttavat pääasiassa kesämuusikko-ohjaajat ja kesämuusikot. Tässä työssä ovat nuoria muusikoita muun muassa musiikkiopiston ja Kuhmo-talon henkilökunnat avustaneet tarvittaessa.

Kesämuusikkotoiminnan talous koostuu muusikoiden ja ohjaajien palkkioista ja esiintymisten aiheuttamista kuluista, esimerkiksi matkakuluista. Menot ovat katettu musiikkiopiston sekä Kuhmo-talon budjeteista, Kuhmon kaupungin sekä Kainuun maakunnan kesätyöpaikoista ja esiintymisistä saaduista palkkioista. Esiintymispalkkioita kertyy yleensä noin 5000€.

Kesämuusikkojen palkkiot noudattelevat Kuhmon kaupungin kesätyöpalkkioita, jotka esimerkiksi vuonna 2013 olivat kuukauden työsopimuksella 550 € ja kahden viikon työsopimuksella 260€. Kesämuusikko-ohjaajien palkkiot vuodesta 2009 eteenpäin on lohkaistu suoraan musiikkiopiston budjetista. Palkkion suuruus on koko viiden viikon mittaiselta kesämuusikkokaudelta suunnittelutöineen hieman yli pätevän musiikkipedagogin kuukauden palkan, noin 2500€ (Pollari, 2013a.)

2.3 Kesämuusikot

Kuvio 1. Kaikkien kesämuusikkokausien muusikkomäärät (ohjaajat mukaan lukien) sekä sukupuolijakaumat.

Kuhmon kesämuusikot ovat iältään noin 15–25-vuotiaita. Kotipaikkakunta heillä on Kuhmo tai he ovat kuhmolaislähtöisiä, muualle opiskelemaan muuttaneita nuoria - poikkeuksena muutamat Kuhmon yhteislukioon muualta opiskelemaan tulleet sekä Kuhmon musiikkiopiston Sotkamon toimipisteestä tai muualta kavereiden suosituksesta kesämuusikoiksi ajautuneet henkilöt. Kaikista 134 kesämuusikkona yhtenä tai useampana kautena olleesta henkilöstä 47 eli vähän reilu kolmasosa ovat olleet miespuolisia (Pollari, 2013b). Sukupuolijakaumaa ei ole yritetty tasoittaa minkäänlaisilla sukupuolikiintiöillä, koska yleensä kesämuusikkohakijoita ei ole tarvinnut liiemmin karsia vaan kaikki hakijat on pystytty ottamaan mukaan.

Kesämuusikkotoiminnan ensimmäisiin kesiin verrattuna palkattujen kesämuusikkojen määrä on kasvanut. Vuoden 1999 kesällä töissä oli 24 muusikkoa ja lisäksi kaksi ohjaajaa. Tämä palkattujen henkilöiden määrä on

siis yli kolminkertainen vuoden 1996 ensimmäisen kesämuusikkokauden kahdeksaan muusikkoon verrattuna. Keskimääräinen muusikoiden ja ohjaajien määrä 17 toimikaudelta on 22 henkilöä. Kesämuusikko- ja kesämuusikko-ohjaajatyösuhteita on ensimmäisestä kesästä viimeisimpään kesään mennessä ollut yhteensä 377. (Pollari, 2013b.)

Pääosin kesämuusikoiksi päätyneiden henkilöiden musisointitaidot ovat kattuneet musiikkiopisto-opinnoissa, mutta muutamat ovat opiskelleet myös musiikkialan ammattikoulutuksissa toisella asteella tai korkeakouluasteella. Osa taas on hankkinut musisointitaitonsa itsenäisen musiikin harrastamisen kautta tai koulussa, erityisesti Kuhmon yhteislukion musiikkilinjalla.

Kesämuusikkojen suhde musiikkiin on yleensä harrastuksellinen. Useimmilla kesämuusikoksi päätyneistä on samanaikaisesti paljon harrastuksia, joista soittaminen on yksi muiden joukossa. Siitä, mihin alalle he ovat tulevaisuudessa suuntautumassa, heillä ei yleensä kesämuusikoksi ryhtyessään ollessa ole varmuutta, vaikkakin musiikkiala tai laajemmin ajateltuna kulttuuriala voi olla käynyt heillä mielessä.

Matti-Jussi Pollarin (2013b) mukaan noin neljäsosa yhtenä tai useampana kautena kesämuusikkona olleista henkilöistä on päätenyt opiskelemaan kulttuurialalle. Kesämuusikkotoiminnan tarjoama mahdollisuus tutustua muusikon työhön oletettavasti vaikuttaa nuorten kulttuurialalle suuntautumiseen. Lisäsyitä kulttuurialalle suuntautumiseen voi myös löytyä esimerkiksi paikkakunnan lukion musiikkilinjasta, Kuhmon kamarimusiikkifestivaalin vaikutuksesta tai kulttuuritalosta. Tässä työssä keskityn kuitenkin kesämuusikkotoiminnassa opittavien asioiden selvittämiseen ja jätän kesämuusikkotoiminnan vaikutuksen muusikoiden alasuuntautumiseen selvittämisen mahdollisten jatkotutkimusten selvitettäväksi, niin mielenkiintoista kuin se olisikin.

2.3.1 Kesämuusikkojen työnkuva

Kesämuusikkojen työtehtävät koostuvat käytännössä vain esiintymisten ja konserttien tuottamisesta. Tämä tuottaminen pitää sisällään muun muassa ohjelmiston suunnittelua, musiikin sovittamista, tietyille kokoonpanoille, harjoittelua, puvustamista, lavastamista, tapahtumien markkinointia, roudaamista, äänentoiston hoitamista keikoille, miksaamista, valmiin tuotoksen esittämistä, kaikkea mitä konsertin tuottamisessa vaaditaan. Työ vaatii tekijöiltään instrumentin hallitsemis- ja musiikin hahmottamistaitojen lisäksi usein hyviä vuorovaikutustaitoja ja kykyä toimia luovasti. Näitä selvitän myöhemmin tässä raportissa (ks. luvut Sosiaalinen vuorovaikutus ja siihen liittyvien taitojen kehittyminen sekä Luovien ajattelutaitojen kehittyminen).

Muusikot palkataan kuukauden ajaksi tai kahden viikon ajaksi. Pääosin muusikot ovat kuukauden sopimuksella töissä. Yleensä nuorimmat, usein vielä peruskoulussa opiskelevat muusikot ovat töissä kahden viikon ajan ja toisen asteen koulutukseen ja pidemmälle ehtineet ovat kuukauden ajan. Kesämuusikoiden työaika on 30 tuntia viikossa.

2.3.2 Kesämuusikkojen konsertit ja esiintymiset

Kesämuusikkotoiminnan keskiössä ovat lauantaita lukuun ottamatta päivittäiset, pienet iltapäiväkahvikonsertit Kuhmo-talolla sijaitsevassa kahviossa. Kahvikonsertit ovat noin 20 minuuttia kestäviä kevyehköjä ja helposti lähestyttäviä konsertteja. Niissä esitettävä ohjelmisto on tyylien kirjoilta varsin laaja; yleensä soitetaan klassista musiikkia, mutta toisinaan tyylinä voi olla kansanmusiikki, viihdemusiikki, pop- tai jazz-musiikki. Usein kahvikonserteissa on jokin kantava teema, esimerkiksi musiikkia jostain tietyistä maista, jolloin konsertin ohjelmisto voi koostua useista erilaisista musiikkityyleistä. (Pollari, 2013a.)

Yleensä kesämuusikkokausi sisältää muutama isomman luokan konsertin, kuten lastenkonsertin joka on viime vuosina toteutettu isossa mittakaavassa puvustuksien ja lavastuksien kanssa, sekä kesämuusikkojen iltamat - vuodesta 2010 alkaen Kuhmo-talon kahviossa kesämuusikkokauden viimeisellä viikolla järjestetty iltatapahtuma, joka pääosin koostuu kuluneen kauden huippuhetkistä. Toisinaan myös kahvikonsertit ja muut, yleensä pienemmän

luokan keikat innostutaan tekemään isompana produktiona, joissa yhtä aikaa lavalle saattaa päätyä pitkälti toistakymmentä muusikkoa tai jopa kaikki kesämuusikkokauden muusikot.

Kesämuusikot hoitavat keikkoja myös tilauksesta. Tilauskeikat ovat koostuneet muun muassa palvelukotivierailuista, päiväkotikeikoista, yksityistilaisuuksista, ravintolakeikoista ja Kuhmon seurakunnan tilaisuuksista. Joitakin ohjelmakokonaisuuksia, kuten lastenkonsertteja ja torille sopivia ohjelmia, on viety ulkopaikkakunnille Sotkamoon, Suomussalmelle, Valtimolle ja Nurmekseen.

Ensimmäisen kesämuusikkokauden jälkeen kesämuusikkotoiminta on pikkuhiljaa vakiintunut osaksi Kuhmon kesää. ”Kilpailevista” yleisömagneeteista, Kuhmon kamarimusiikista ja kansanmusiikkijuhla Sommelosta huolimatta kesämuusikoiden työkalenteri vuosittain täyttyy 50–70 eri esiintymistilaisuudella ja esimerkiksi Kuhmo-talon johtaja Matti-Jussi Pollari totesi vuoden 2013 kesämuusikkokautena, että kahvikonserttien keskimääräiset yleisömäärät ovat korkeammat kuin koskaan, ja että vuosien 2009–2012 kahvikonserttien keskimääräiset yleisömäärät melko tasaisesti hieman kasvoivat.

2.4 Kesämuusikko-ohjaajat

Joka kesälle palkataan myös yhdestä kolmeen kesämuusikko-ohjaajaa. He ovat yleensä entisiä kesämuusikoita, jotka ovat edenneet musiikkialan ammattiopintoihin toiselle asteelle tai korkeakoulutasolle (Pollari, 2013).

Kesämuusikko-ohjaajien työtehtävät ovat muuten samat kuin tavallisilla kesämuusikoilla, mutta sen lisäksi heidän vastuullaan on koko kesämuusikkoryhmän ohjaaminen ja heidän vastuulla viime kädessä on, että kaikki kesämuusikoiden työtehtävät varmasti tulevat toteutetuksi. Yleensä he osallistuvat myös muusikoiden valintaan ja mahdollisesti myös muihin järjestelyihin, kuten esiintymisten järjestelyihin, ennen kesämuusikkokautta. Ennakotyön voi ajatella jopa helpottavan ohjaajien työtä, koska näin he pääsevät virittäytymään työhön rauhassa ja saavat olla varmistamassa

sopivan muusikkoryhmän valitsemista työhön.

Reijo A. Kauppilan mukaan (2005, 79–81) toimiva vuorovaikutus on palkitsevaa ja hyvä ryhmän toiminta edistää tavoitteiden saavuttamista eli tehokkuutta. Tästä syystä kesämuusikko-ohjaajien mielestäni tulisi ymmärtää sosiaalisen vuorovaikutuksen ja ryhmän toiminnan periaatteita, koska he ovat avainasemassa hyvän kesämuusikkoryhmän jäsenten välisen vuorovaikutuksen syntyessä. Heidän pitää tarkkailla kesämuusikkoryhmän ja sen sisäisen vuorovaikutuksen kehittymistä sekä tarpeen mukaan järjestää erilaisia ryhmä- ja vuorovaikutusharjoituksia, jotta saataisiin aikaan toimivia kesämuusikkoryhmiä. Vuorovaikutusta ja ryhmän toimintaa esittelen lisää luvussa Sosiaaliset vuorovaikutustaidot ja niihin liittyvien taitojen kehittäminen.

2.5 Kesämuusikkotoiminta muualla kuin Kuhmossa

Kesämuusikkoja tietojeni mukaan on palkattu Kuhmossa, Salossa, Helsingissä, Nokialla, Sotkamossa, Varkaudessa, Imatralla sekä Keski-Karjalan musiikkiopistossa Tohmajärvellä. Lisäksi löysin viitteitä siitä, että Luumäellä tullaan vuonna 2014 palkkaamaan kesämuusikkoja 16–18 kappaletta (Etelä-Saimaa 2014). Tietojeni mukaan Salossa, Helsingissä ja Nokialla kesämuusikkoja on palkattu kerrallaan vain yksi ja muissa useampia. Lisäksi tietojeni mukaan Jyväskylässä vuonna 2012 on palkattu muutama kampusmuusikko, joiden työnkuvaus vaikutti hyvin samantyyppiseltä, kuin kesämuusikoidenkin.

Sotkamossa Kuhmon musiikkiopisto yhteistyössä Sotkamon kunnan kanssa on kerran järjestänyt kesämuusikkotoimintaa. Silloin Sotkamoon palkattiin 8 kesämuusikkoa ja yksi kesämuusikko-ohjaaja. Toiminta ei kuitenkaan vakiintunut pysyväksi osaksi Sotkamon kesää. Luullakseni suurimpana syynä tälle on, että Sotkamossa ei ollut sopivia tiloja toiminnalle, kuten Kuhmossa on Kuhmo-talo, mikä vaikeutti ryhmän toimivuuden syntymistä sekä luovuuden mahdollistumista ryhmän kesken. Kuhmo-talossa kaikki kesämuusikot voivat toimia samoissa tiloissa ja näin koko ryhmä pääsee vaivattomasti olemaan vuorovaikutuksessa. Tilat ovat myös musiikilliseen toimintaan inspiroivia ja niissä on tarvittavat instrumentit musiikin tekemiseen. Näin tilat mahdollistavat

ryhmähengen muodostumisen sekä luovuuden ryhmän kesken.

Varkaudessa kesämuusikkoja palkattiin kolme vuonna 2013 (Varkauden kaupungin sivusto 2013). Keski-Karjalan musiikkiopistossa, jossa kesämuusikko-termin sijaan käytetään sanaa kesäsoittaja, vuoden 2014 kesällä palkataan seitsemän muusikkoa (Tohmajärven kaupungin sivusto 2014). Tarkempia tietoja kyseisten kesämuusikkotoiminnan toteutuksista en löytänyt internetistä. Myöskään tietoja Imatran kesämuusikkomääristä sekä toiminnasta tietoa en löytänyt (Muusikkoharjoittelija, kesätyö, Imatran kaupunki, Imatra 2013).

Salossa on tietävästi palkattu yksi kesämuusikko vuonna 2011 (Salon kaupungin sivusto 2013). Helsingissäkin kesinä 2006 ja 2007 on palkattu yksi kesämuusikko kanteleliiton toimesta (Yle-uutiset 2006). Nokiolla taas kesämuusikko on näyttänyt vaikuttavan vuosina 2011 ja 2012 (Aamulehti 2006). Nämä työt vaikuttavat lehtijuttujen perusteella olevan samantyyppisiä kuin Kuhmossa, poikkeuksena vain, että muusikkoja ei näytä olevan kovin montaa - useimmiten vain yksi. Vuorovaikutuksessa tehty työ edistää tehokkuutta ja luovuutta (Kauppila 2005, 79–81; Partti, Westerlund & Björk 2013, 64–66), joten olisi suositeltavaa, että kesämuusikkoja palkattaisiin useampia kuin yksi ja pyrittäisiin aikaansaamaan toimivaa vuorovaikutusta kesämuusikkoryhmässä.

3 Taiteen perusopetuksen mukainen musiikinopetus

Mitä musiikinopetuskentällä nykyään halutaan oppilaiden oppivan? Seuraavassa luvussa esittelen opetushallituksen laatimia taiteen perusopetuksen yleisen (2005) ja laajan (2002) oppimäärän opetussuunnitelmien perusteita, jotka selventävät, mitä Suomen lainsäädännön mukainen musiikinopetus on ja mihin sillä pyritään. Lisäksi esittelen hieman Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelmaa (2007) sekä pohdin muutamien opetussuunnitelmien perusteista löytyvien sanojen sisältöjä lähdeaineistoon perustuen. Näiden tietojen valossa pyrin pohtimaan, voisiko kesämuusikkotoiminta toimia taiteen perusopetuksen mukaisena musiikinopetuksena.

3.1 Taiteen perusopetuksen keskeisimmät tehtävät ja tavoitteet sekä oppimiskäsitys

Taiteen perusopetus on Suomen lainsäädännössä "tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen." Lain mukaan keskeisimmät taiteen perusopetuksen sisällöt ja tavoitteet määritetään Opetushallituksen laatimissa opetussuunnitelman perusteissa. (L 21.8.1998/633.)

Opetushallitus on määrittänyt taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet yleiselle oppimäärälle vuonna 2005 ja laajalle oppimäärälle vuonna 2002. Näitä perusteita kaikkien taiteen perusopetusta järjestävien tahojen opetussuunnitelmien, kuten esimerkiksi Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelma (2007), tulee noudattaa ja osaltaan täydentää. (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005; Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002.)

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä yleisellä (2005) että laajalla (2002) oppimäärällä ovat ilmeisen suurpiirteisesti suunniteltu. Niissä mainitut opetuksen tehtävät, tavoitteet ja arvot ovat laajoja ja usein myös nivoutuvat yhteen. Esimerkiksi yleisesti taiteen perusopetuksen tehtäviksi yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa mainitaan oppilaan emotionaalisen, esteettisen ja eettisen kasvun tukeminen, oppilaan luovien ajattelutaitojen kehittäminen ja elämänikäisen taiteiden harrastamisen edellytyksien tarjoaminen oppilaalle (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005, 1). Tavoitteissa ja arvoissa mainitaan hyvin samankaltaisia asioita kuin tehtävissä, kuten esimerkiksi oppilaan luovan ajattelun ja toiminnan tukeminen, oppilaan aisti- ja tunneherkkyyden vahvistaminen sekä oppilaan minuuden kehittymisen ja kulttuurien ymmärryksen tukeminen (mts. 1). Tällainen väljyys on mielestäni hyvä asia, jotta opetusta tarjoava oppilaitos voi tuottaa persoonallisia toteutuksia tältä teoriapohjalta.

Oppimiskäsitys Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nähdään siten, että oppilas on "ainutkertainen ja toimii vuorovaikutteisesti muiden kanssa sekä aktiivisesti vaikuttaa elämäänsä". Opetuksessa oppilas ikään kuin rakentaa maailmankuvaansa ilmaisemalla ja tutkimalla taiteen avulla kokemuksiaan ja elämänsä sisältöjä. Toisaalta oppilas on myös vuorovaikutuksessa yhteisöön, jonka kautta oppilas myös prosessoi saamiensa taitoja ja tietoja. Ylipäätään taiteen oppiminen kuvataan tavoitteelliseksi, pitkäjänteiseksi ja kokonaisvaltaiseksi prosessiksi, jonka kautta oppilas osallistuu ympäröivään kulttuuriinsa. (Mts. 2005, 1-2.)

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan (2005, 4-5) opetuksen tulisi rakentua erilaisista opintokokonaisuuksista. Musiikin yleisen oppimäärän opintokokonaisuuksiksi opetussuunnitelman perusteissa listataan yksinlaulu, kuoro/lauluyhtye, yhteismusisointi, soitinopinnot, musiikin tuntemus, musiikin teoria ja säveltapailu, vapaa säestys, musiikkiteknologia, maailmanmusiikki ja taiteidenvälisyys (mts. 2005, 5).

Taiteen perusopetuksen mukainen opiskelu tapahtuu opettajan ohjauksessa, erilaisissa vuorovaikutteisissa tilanteissa opettajan ja opiskeluryhmän kanssa sekä itsenäisesti. Opettajan roolissa on keskeistä opiskelijan henkilökohtaisten opiskelutaitojen kehittäminen ja tukeminen. Opetuksessa pitäisi ottaa huomioon opiskelijoiden omat henkilökohtaiset kokemusmaailmat. Opetuksen työtavat pitäisi olla tutkivia sekä toiminnallisia ja joissa opiskelija oppii arvostamaan muiden ryhmän jäsenten työtä ja työn tuloksia. (Mts. 2005, 2.)

Opiskeluympäristöä opettajan tulisi kehittää erilaisille oppijoille sopiviksi kasvualustoiksi. Tärkeää opiskeluympäristössä on, että se tukee oppimista ja se antaa onnistumisen kokemuksia. Hyvä opiskeluympäristö kuvataan avoimeksi, myönteiseksi ja oppilasta rohkaisevaksi sekä sillä on ominaisuutta, joka kannustaa oppilasta asettamaan omia tavoitteita sekä työskentelemään itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tilojen, työvälineiden ja materiaalien tulisi olla sellaisia, että ne ovat fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisia ja ne mahdollistavat opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opiskelun. (Mts. 2005, 2.)

Opetussuunnitelman perusteiden yleisten opetuksen tavoitteiden ja oppimiskäsityksien vaikutus voidaan huomata musiikinopetuksen opintokokonaisuuksien toteutuksen ohjeissa. Ohjeiden mukaisessa opetuksessa oppilaita pitäisi pyrkiä ohjaamaan itsenäiseen työskentelyyn ja oman oppimisen reflektioon, kannustaa yhteismusisointiin ja esiintymiseen ja ylipäätään osallistumaan aktiivisesti kulttuurielämään. Työtapojen pitäisi olla sellaisia, että ne tukisivat oppilaan oppimista sekä edistäisivät musiikin eri alueiden ja aihepiirien integroitumista toisiinsa. (Mts. 5-6.)

Tärkeimmiksi musiikinopetuksen tehtäviksi tai tavoitteiksi voitaneen määritellä lyhyesti oppilaan luovien ajattelutaitojen kehittymisen, henkilökohtaisen musiikkisuhteen muodostumisen ja sosiaalisten taitojen syventymisen tukeminen sekä kansallisen musiikkikulttuurin säilyttäminen ja kehittäminen. (Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2005, 5) Lisäksi eri musiikinoppimisympäristöjen välinen yhteistyö mainitaan tärkeäksi (Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2005, 5). Samat tavoitteet

voitaneen päätellä myös Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteista (2002, 6).

Avaan edellä mainittuja avaintermejä, eli musiikkisuhteen, luovien ajattelutaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittymistä lähdeaineistoon perustuen. Näitä termejä käyttämällä pyrin pohtimaan, miten kesämuusikkotoiminta toimii musiikinopetuksessa. Ennen tätä kuitenkin avaan lähteisiin perustuen hieman näiden usein toisiinsa kytkeytyvän avaintermien sisältöä, esittelen Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelman (2007) ja pohdin, kuinka se näyttäytyy opetussuunnitelman perusteiden valossa ja miten se ottaa huomioon kesämuusikkotoiminnan.

3.2 Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelma

Kuhmon musiikkiopisto määrittää opetussuunnitelmassaan (2007) keskeisimmäksi tehtäväkseen paikkakuntien henkisen hyvinvoinnin edistäminen. Tätä tehtävää opetussuunnitelman mukaan toteutetaan järjestämällä lain mukaista musiikin perusopetusta ja organisoimalla toimipaikkakuntien, eli Kuhmon ja Sotkamon musiikkielämää (2007, 3).

Musiikin perusopetusta toteutetaan Kuhmossa yleisen ja laajan oppimäärän mukaan. Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelma (2007, 3) noudatteleekin arvoiltaan ja oppimiskäsityksiltään sekä oppimisympäristön kuvailultaan Taiteen perusopetuksen yleisen (2005) ja laajan (2002) oppimäärän opetussuunnitelman perusteita. Oppimisympäristön kuvailussa (Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelma 2007, 4) erityisinä asioina mainitaan Kuhmon ja Sotkamon toimitilojen edut, haasteet ja kehittämisideat. Opetussuunnitelman mukaan on tärkeää, että oman toiminta-alueensa ainoana musiikkioppilaitoksena Kuhmon musiikkiopisto tarjoaisi nuorille mahdollisuuksia hakeutua musiikkialan ammatteihin (Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelma 2007, 4).

Tärkeimmiksi työtavoiksi Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelmassa (2007, 4) mainitaan instrumenttiopetus ja musiikin perusteiden opetus. Kesämuusikkotoiminta Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelmassa (2007,

12) määritellään ulkopuolisrahoitteiseksi erikoiskurssitoiminnaksi, joka toimii tukena ja piristysruiskeena muille musiikkiopiston tärkeimmille työtavoille.

3.3 Hyvä musiikkisuhde ja sen muodostuminen

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2005) mainittu hyvä musiikkisuhde tarkoittaa ymmärtääkseni, että kaikenlainen musiikillinen toiminta, sekä soittaminen että myös musiikin kuunteleminen, aiheuttaa oppilaassa yleisesti positiivisia kokemuksia ja että sen vuoksi musiikkia halutaan harrastaa. Musiikilliseen toimintaan liittyy toimijan omien henkilökohtaisten tunteiden ja kokemusten (esim. Saarikallio 2012, 37) lisäksi inhimillinen taipumus päästä vuorovaikuttamaan toisten ihmisten kanssa (esim. Partti, Westerlund & Björk 2013, 64–66). Näistä syistä johtuen hyvän musiikkisuhteen saavuttaminen oppilaassa ei synny pelkästään itsenäisesti tai yksityistunneilla opettajan kanssa toteutettavasta musiikkityyliin, harmonian, rytmin ja soittimen hallinnan opettelemista, vaan opettajan täytyisi yrittää pitää huolta, että oppilaan oman kokemusmaailman kehittymiselle ja musiikillisen yhteisöllisyyden muodostumiselle annettaisiin virikkeitä opetusta järjestettäessä.

Musiikillisen toiminnan on todettu aiheuttavan monenlaisia erilaisia tunteita ja kokemuksia mielihyvää stressin lieventymiseen. Suvi Saarikallion (2012, 39) mukaan musiikkia käytetään usein tunteiden, vireystilan ja mielialan säätelyyn. Lisäksi musiikin todettu olevan tärkeässä osassa minuuden kokemisessa sekä identiteetin kehityksessä ja vahvistumisessa, koska se esimerkiksi palauttaa erilaisia muistoja mieleen ja tarjoaa mahdollisuuden ilmaista muille omaa kokemusmaailmaa ja identiteettiä (Saarikallio 2012, 38).

Kuinka opettaja voi tukea opiskelijan omaa musiikkisuhdetta? Opetuksessa pitäisi yrittää muistaa, että musiikki on oppilaan oman tunnesäätelyn ja identiteetin kehittymisen kannalta tärkeä asia. Jos oppilas kokee, että musiikinopiskelussa hän pääsee tutkimaan ja ilmaisemaan omaa kokemusmaailmaansa, on musiikinopiskelu innostavaa.

Joskus kuulee musiikkipedagogien keskuudessa puhuttavan, että musiikinopetus on musiikkiperinteen siirtämistä eteenpäin oppilaille. Mikäli opettaja ottaa tavoitteekseen, että oppilas esimerkiksi omaksuisi jonkin tietyn musiikkityylin, täytyisi hänen musiikin kokemuksellisesta luonteesta johtuen saada oppilas näkemään musiikkityyli arvokkaana tapana ilmaista omia tunteita ja mahdollisuutena olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa, että oppilas kiinnostuisi sellaisesta musiikillisesta toiminnasta. Tällaisen musiikkityylin arvostuksen syntyminen ihmisessä on kuitenkin monimutkainen ja pitkä prosessi, koska voi vaatia musiikkityylin vieraudesta riippuen useita erilaisia kokemuksia musiikkityylin parissa erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä ennen kuin oppilas alkaa kokea erityisiä positiivisia tunteita musiikkityyliä kuullessaan ja soittaessaan.

Hyvää musiikkisuhdetta oppilaissa voisi edistää ottamalla oppilaiden omia kokemusmaailmoja huomioon opetuksessa. Päivi Jordan-Kilki ja Lassi Pruuki (2012, 18–27) kirjoittavat dialogisuudesta, jonka mukaan olisi tärkeää, että musiikin oppimisympäristö ja -yhteisö antaa kaikille jäsenilleen mahdollisuuden kokea musiikkia ilman, että kenenkään omaa tapaa kokea musiikin aikaansaamia tunteita vastaanotettaisiin väheksyvästi. Kehittämällä oppimisilmapiiriä opettajan musiikkimieltymysten suosivasta dialogisella tavalla hyväksyväksi ja avoimeksi ilmapiiriksi on käsittääkseni ehkä perustavanlaatuisin tapa saada oppilaiden henkilökohtainen musiikkisuhde ja identiteetti otettua huomioon opetuksessa.

Opettaja voi myös opetusta suunnitellessaan ottaa huomioon, minkälaisen oppimisympäristön hän tarjoaa oppilailleen. Heidi Partti, Heidi Westerlund ja Cecilia Björk (2013, 60–63) kirjoittavat oppimisesta osallistumisena. Tässä oppimisen näkökulmassa pidetään yhteisön tai verkoston toimintaan osallistumista tärkeänä vaikuttajana oppimisessa. Pikkuhiljaa syvemmälle verkostoon kytkeytyessään oppilas omaksuu asiantuntijuutta ja identiteettiä. Opettajan ehkä tulisikin opiskeluympäristö ja -ilmapiiri niin, että oppilaat kokisivat olevansa osa yhteisöä, jossa tietoa sekä asiantuntijuutta jaetaan ja opitaan.

henkilökohtaista musiikkisuhdetta kehittävät tekijät kesämuusikkotoiminnassa	henkilökohtaisen musiikkisuhteen kehittymistä estävät tekijät kesämuusikkotoiminnassa
Kesämuusikoissa saaduista positiivisista musiikillisista kokemuksista voi rakentua osa identiteettiä.	Musiikilliset kokemukset ovat negatiivisia ja musiikista ei kehity identiteettiä tukevaa asiaa vaan pikemminkin itsetuntoa horjuttava asia.
Voi oppia säätämään tunteita musiikin avulla (esim. ohjelmistoa suunnitellessa voi oppia tulkitsemaan musiikkia).	Keskitytään esitysten ulkoiseen tasokkuuteen, eikä musiikkia yhdistetä sisäiseen kokemusmaailmaan.
Saa olla vuorovaikutuksessa musiikin kautta ihmisten, esimerkiksi vertaisten ja yleisön kanssa.	Ilmapiiiri ei ole vastaanottavaista ja avointa, ja kokemuksia positiivisesta vuorovaikutuksesta ei kerry.
Saa palautetta ja kannustusta vertaisilta, esimiehiltä ja yleisöltä ja saa myös itse antaa sitä. Myös palkka voi toimia kannustuksena työn tekemiselle.	Palaute ei ole rakentavaa vaan negatiivista ja itsetuntoa horjuttavaa.
Onnistumisten kokemukset ja itsetunnon sekä kykeneväisyyden kokemuksen rakentuminen, kun tavoitteita saavutetaan.	Epäonnistumisen kokemuksia, joka johtaa itsetunnon heikentymiseen.

Taulukko 1. Tavat, joilla kesämuusikkotoiminta voi edistää ja estää henkilökohtaisen musiikkisuhteen kehittymistä.

3.4 Sosiaalinen vuorovaikutus ja siihen liittyvien taitojen kehittyminen

”Ihmisen elämän merkitys toteutuu vain toisten kautta.” (Kopakkala 2005, 7)

Ihmisten välinen vuorovaikutus on varsin monimutkainen asia tieteellisesti eroteltuna, vaikka se on täysin tavallinen asia ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Koska me ihmiset vuorovaikutamme toistemme kanssa paljon kaikkialla, vuorovaikutustaitojen kehittyttäminen meissä on erittäin tärkeää, koska näin me jokainen kasvamme ihmisyhteisön jäseniksi. Sosiaalisten taitojen puutteellisuus voi johtaa jopa ihmisten välisiin ristiriitoihin ja konflikteihin.

Reijo A. Kauppilan (2005, 13–15) mukaan vuorovaikutustaitojen oppimista pidetään usein itsestänselvyytenä, mikä saattaa johtaa siihen, että vuorovaikutustaitojen oppimistulokset jäävät epämääräisiksi tai puutteellisiksi. Hyvien oppimistuloksien takaamiseksi vuorovaikutustaitojen oppimisessa ja opettamisessa pitäisi olla tavoitteellista näkökulmaa (Kauppila 2005, 13–15). Sosiaalisten taitojen opettamista ei myöskään kannata nähdä ylimääräisenä taakkana muiden taitojen oppimisen tiellä, koska toimiva vuorovaikutus voi olla ihmissuhteiden muodostumisen ja säilymisen kautta palkitsevaa ja toimivassa ryhmässä tehty työ voi jopa tehostaa erilaisten tavoitteiden saavuttamista yksilöinä tehtyihin töihin verrattuna (Kauppila 2005, 70–79).

Mihin vuorovaikutustaitoja tarvitaan musiikissa? Suvi Saarikallion (2012, 38) mukaan musiikki psykologiselta merkitykseltään liittyy voimakkaasti sekä oman minuuden kokemiseen että sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Päivi Jordan-Kilki ja Lassi Pruuki (2012, 19–20) puolestaan kirjoittavat, että myös henkilökohtaisissa musiikillisissa kokemuksissa on vuorovaikutuksellista luonnetta – musiikin kautta vuorovaikutetaan oman sisäisen kokemusmaailman kanssa. Näyttää siltä, että erityisesti musiikillisessa toiminnassa vuorovaikutukselliset taidot ovat suorastaan avainasemassa. Mielestäni onkin perusteltua, että musiikinopetukseen sisällytettäisiin sosiaalisten vuorovaikutustaitojen oppimisen näkökulmaa paljon esimerkiksi vuorovaikutusta vaativien työtapojen valitsemisen kautta.

Kauppilan mukaan (2005, 19–22) ihmisen kehittyminen yhteiskunnan jäseneksi, eli sosialisatioprosessi alkaa jo varhain lapsuudessa ja kestää jopa läpi koko elämän. Erittäin tärkeinä sosiaalisten vuorovaikutustaitojen opettajina Kauppila (2005, 19) mainitsee perheen, koulut ja ystävät. Ihminen ei opi sosiaalisia taitoja luonnostaan, vaan *”niitä on joko koulun tai vanhempien tai muiden sosiaalisten ryhmien opetettava”* (Kauppila 2005, 126). Kouluissa tavoitteena on, että oppilas oppii erilaisten sosiaalisten tilanteiden vaatimuksien mukaiseen vuorovaikutukseen (Kauppila 2005, 143).

Kun vuorovaikutus toimii, ihmisten välillä on positiivinen henki ja vuorovaikutus johtaa positiivisiin tuloksiin. Hyvä vuorovaikuttaja aktiivisesti ottaa kontaktia sosiaalisesti ja tulkitsee muiden kontaktipyrkimyksiä, jonka seurauksena ihmisten välille syntyy hyväksyvää viestintää kuten luottamusta ja avoimuutta. (Kauppila 2005, 70–72.)

Kouluissa muodostuu jo ilman tavoitteellisia oppimistilanteitakin paljon sosiaalisten taitojen oppimistilanteita vertaisten kanssa toimiessa. Kauppilan mukaan (2005, 142–143) kouluissa opiskellessa oppilas pääsee tekemään havaintoja ja päätelmiä onnistuneesta sosiaalisesta vuorovaikutuksesta eli he oppivat sosiokognitiivisia taitoja. Näin he saavat tietoa sellaisista sosiaalisista taidoista, jotka toimivat ja jotka eivät toimi ihmisyhteisössä.

Vuorovaikutustaitoja kouluissa voi opettaa erilaisten harjoitusten kautta tai konkreettisena työharjoitteluna. Sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kehittäviä harjoituksia voivat olla esimerkiksi erilaiset ryhmätyöskentelytehtävät, vuorovaikutustilanteiden mallintaminen erilaisista vuorovaikutustilanteista sekä rooliharjoitukset. Kauppilan (2005, 159) mukaan koulujen pitäisi ymmärtää työelämässä vaadittavia sosiaalisia taitoja. Mitä paremmin oppimistilanteet vastaavat työelämää, sen paremmin oppilaat oppivat ymmärtämään konkreettisessa työelämässä vaadittavia sosiaalisia taitoja (Kauppila 2005, 159–161). Kesämuusikkotoiminnassa on sellaisia piirteitä, että sen voisi ajatella olevan musiikkiopistolaisten työharjoittelua.

Erilaisia vuorovaikutustapoja, sanallista ja sanatonta viestintää ja niiden yksityiskohtia (Kauppila 2005, 25–42) ja -tyylejä (Kauppila 2005, 42–72) en

ryhdy nyt erottelemaan erityisesti, koska kesämuusikkotoiminnassa ei mielestäni ole tarkoitus opetella spesifisti tiettyjä vuorovaikutustaitoja vaan ehkä pikemminkin kehittää sosiokognitiivisia taitoja. Erilaisista vuorovaikutustaidoista mainittakoon lyhyesti esiintymistaidot, jotka ovat oleellisia esiintyvälle muusikolle. Hyvä esiintyjä välittää sanomansa tehokkaasti, selkeällä sanallisella ja sanattomalla viestinnällä kuuntelijalle.

Vuorovaikutustaitoja kehittävät tekijät kesämuusikkotoiminnassa	Vuorovaikutustaitojen kehittymistä estävät tekijät kesämuusikkotoiminnassa
Harjoitellaan toimivan ryhmän aikaansaamista, että työ onnistuisi.	Sosiaaliset konfliktit ryhmässä voivat olla vaikeita ja voivat jäädä selvittämättä.
Opitaan ja harjoitellaan muusikon sosiokognitiivisia taitoja.	Itsenäisesti tehdyt havainnot ja päätelmät vuorovaikutuksesta voivat olla vääristyneitä (esim. itsekriittisiä).
Opitaan vertaisilta ja kesämuusikko-ohjaajilta.	Vertaisilta ja vanhemmilta voidaan oppia myös huonoja asioita.
Saadaan paljon positiivista kokemusta esiintymisestä.	Esiintymiskokemukset ovat negatiivisia ja heikentävät itsetuntoa.

Taulukko 2. Tavat, joilla kesämuusikkotoiminta voi kehittää vuorovaikutustaitoja tai hidastaa niiden kehitystä.

Ryhmän toiminta

Kesämuusikkotoiminta voidaan nähdä työharjoittelun lisäksi musiikinopiskeluna ryhmässä. Ryhmällä tarkoitetaan sellaista ihmisjoukkiota, jonka jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Ryhmällä on yleensä yhteisiä tavoitteita ja sille kehittyy usein oma identiteetti, jonka kiinteyttä (koheesiota) se pyrkii säilyttämään. Pyrkimyksenä ryhmätoiminnassa on, että yhteistyö tehostaa ryhmän yhteisten tavoitteiden saavuttamista ja näin vuorovaikutus sekä tavoitteiden saavuttaminen palkitsee ryhmän jäseniä.

Ohjaajalla puolestaan on tärkeä merkitys ryhmässä vuorovaikutuksen myötävaikuttajana tavoitteisiin pyrittäessä. (Kauppila 2005, 85–91.)

Ryhmillä on tietynlainen melko tunnistettava kehityskaarensa. Ryhmä elää usein toisiinsa limittäytyneissä, silti toisistaan varsin hyvin erotettavissa vaiheissa, jonka seurauksena ryhmäidentiteetti muodostuu ja tavoitteet saavutetaan. Ensimmäisessä vaiheessa eli *ryhmän muotoutumisessa* jäsenet vasta tutustuvat toisiinsa ja ovat usein vielä varovaisia sekä tarkkailevia toisten jäsenten käyttäytymisestä (Kauppila 2005, 97–99). He eivät vielä ole kovin perillä ryhmän tavoitteista ja ryhmän sisäisiä sääntöjä pohditaan. Ohjaajilla on paljon merkitystä ryhmän muodostumisen edistymisen nopeudessa.

Kesämuusikkokauden alussa ryhmäytymiseen kannattaa kiinnittää huomiota. Olisi hyvä, että ryhmäläiset tutustuisivat toisiinsa ja alkaisivat muodostaa ryhmänsä dynamiikkaa jo hyvissä ajoin ennen ensimmäisiä yhteisiä esiintymisiä ja konsertteja. Ohjaajatkin voisivat yhteisesti pohtia tavoitteita ensimmäisiin yhteisiin tapaamisiin ja näin tehostaa ryhmäytymisen toteutumista.

Ryhmän toisessa vaiheessa jäsenten erilaisuuden ja henkilökohtaisten näkemysten vuoksi ryhmässä alkaa muodostua ongelmia, joita ryhmä pyrkii ratkaisemaan rakentavasti. Tätä vaihetta usein nimetään *kuohunta- eli konfliktivaiheeksi*. Ryhmän jäsenten joutuessa ryhmän toiminta ja eteneminen kohti tavoitteita hidastuu, mutta tässä vaiheessa ryhmä alkaa oppia ratkomaan erimielisyyksiä ja ristiriitoja. (Kauppila 2005, 97–99.)

Ryhmän toimintaan liittyvien ongelmien ratkaisussa on tärkeää, että jokainen jäsen kokee saavansa tutkia omia kokemuksiaan suhteessa ryhmään ja tuoda näkemyksiään esille ryhmässä. Konfliktitilanteissa kesämuusikko-ohjaajat voisivat ottaa työnohjauksellista näkökulmaa työhönsä (Työnohjaus). Tällaisessa näkökulmassa tärkeää olisi, että kesämuusikko-ohjaaja on luottamuksellisestikin ryhmäläisten käytössä ongelmien sattuessa, ja että kesämuusikko tutkii itse itseään, työtään ja suhdettaan ryhmään, johon kesämuusikko-ohjaaja johdattaa kesämuusikon kysymyksillään ja toimillaan.

Kolmannessa vaiheessa eli yhteistoiminnan syntymisen vaiheessa pahimmat ristiriidat on selvitetty ja ryhmällä alkaa olla selkeää yhteenkuuluvuuden tunnetta, vakiintuneita sääntöjä, normeja sekä rooleja. Vuorovaikutus toimii, ryhmän jäsenet ilmaisevat itseään yhä vapautuneemmin ja ryhmässä on havaittavissa sitoutuvuutta. (Kauppila 2005, 97–99.)

Neljännessä vaiheessa ryhmään on muodostunut toimiva työnjako ja jäsenten asema. Tavoitteita saavutetaan kiinteänä ryhmänä ja jäsenten sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin on yhä kiinteämpää. Tätä vaihetta kutsutaan kypsän toiminnan vaiheeksi. (Kauppila 2005, 97–99.)

Viimeisessä vaiheessa ryhmä hajoaa saavutettuaan tavoitteensa. Tämä vaihe voi joskus olla ryhmän jäsenille haikea, jota ryhmän loppumiseen varautuminen voi helpottaa. Joskus ryhmän jäsenten väliset ystävyysuhteet jatkuvat ryhmän hajoamisen jälkeen ja uusia perusteluja tapaamisille voidaan keksiä. (Kauppila 2005, 97–99.)

Erilaisista ryhmätyöskentelymuodoista esiin nostan erityisesti projektityöskentelyn, koska se käsittääkseni kuvaa parhaiten kesämuusikkotoimintaa. Reijo A. Kauppilan (2005, 108–109) mukaan projektityö opetusmuotona tarkoittaa ryhmän suunnittelemaa ja itsenäisesti ohjaamaa oppimiseen liittyvää toimintaa annettujen tavoitteiden ja ohjeiden mukaisesti – eli kesämuusikkojen tapauksessa suunnitellaan esiintymisiä ja konsertteja sekä toteutetaan niitä. Projektityöskentelyssä opiskelijat oppivat suunnittelemaan, jakamaan töitä ryhmän jäsenten kesken, itseohjautuvuutta ja vastuun ottamista.

Kauppilan (2005, 109) mukaan projektin sopiva henkilömäärä on muutamasta henkilöstä noin kymmeneen henkilöön. Tyypillinen kesämuusikkomäärä ylittää Kauppilan ehdottaman määrän, mutta toisaalta kesämuusikkotoiminnan voi nähdä koostuvan pienistä projekteista, esiintymisistä ja konserteista, joita ei yleensä toteuteta tai ainakaan suunnitella yli kymmenen henkilön voimin.

Projektityön kehitysvaiheiksi voidaan määritellä suunnitteluvaihe, toteutusvaihe ja raportoiminen sekä arviointi (Kauppila 2005, 109). Kesämuusikoissa suunnitteluvaihe voisi tarkoittaa esiintymisen ohjelman suunnittelua ja

työnjakoa sekä toteutusvaihe esiintymisen harjoittelua ja itse esiintymistä. Raportointi ja arviointi tapahtuvat yleensä melko vapaamuotoisesti, harvemmin kirjallisesti – silloin keskeisimpiä ajatuksia ja tuntemuksia esiintymisistä vaihdetaan ryhmän kesken.

Ryhmän muodostumisessa ja ryhmän toiminnassa ympäristöllä on oleellinen merkitys. Ryhmytyäkseen ryhmän ei tarvitse tavata kasvokkain, mikäli ryhmällä on motiivi toimia, ja nykyään onkin tyypillistä, että erilaiset ryhmät ja yhteisöt toimivat esimerkiksi virtuaalisesti jopa kokonaan (Kauppila 2005, 85). Kesämuusikkoryhmän toiminnassa sähköisesti tehty työ ilman kasvokkaskontaktia ryhmäläisten kanssa on mahdollista ja joissakin tehtävissä, kuten säveltämisessä tai nuotintamisessa se voi olla ryhmän kannalta käytännöllisin vaihtoehto.

3.5 Luovien ajattelutaitojen kehittyminen

Luova toiminta on taiteita opiskellessa tärkeää, koska se on palkitsevaa sekä se innostaa oppimaan uutta. Marja Ervastin, Sari Muhosen ja Riitta Tikkasen (2013, 246–249) mukaan luovuus on tiiviisti kytköksissä itseilmaisuun ja vuorovaikutukseen, ja on näin tärkeää musiikkisuhteenkin kehittymisen kannalta.

Jos luovassa toiminnassa kiinnitetään huomiota omien kokemusten ilmaisemisen vapauteen eikä niinkään lopullisen työn tasoon, melkein mikä tahansa tehty asia voidaan nähdä luovuuden toteutuksena. Tällaisen itseilmaisuun painottuvan luovuuden näkökulman tavoin tehty työ palkitsee ja tuo tekijälle elämään sisältöä vähemmillä ulkoisilla painostuksilla. (Ervasti, Muhonen & Tikkanen 2013, 246–249.)

Luovuuteen liittyy yksilöllisten mielensisäisten maisemien lisäksi myös yhteisöllisyys. Heidi Partti, Heidi Westerlund ja Cecilia Björk (2013, 64–66) kirjoittavat oppimiskäsityksestä, jota kutsutaan *tiedon luomiseksi*. Siinä oppiminen nähdään sellaisena, että oppilas ei vain toispuoleisesti saa vaikutteita musiikillisesta ympäristöstään, vaan myös aktiivisesti luo uutta ja kehittää sitä. Usein tämä uuden luominen tapahtuu vuorovaikutuksessa

muiden ihmisten kanssa, koska kun uusia taiteellisia objekteja, niin kutsuttuja artefakteja syntyy, yhteisen toiminnan kautta niistä tulee jaettuja ja ne luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Näin oman kokemusmaailman ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen palkitsevuus ikään kuin yhdistyvät. Kesämuusikoissa artefakteja voisivat olla esimerkiksi jonkun kesämuusikon tekemä sävellys tai sovitus muulle kesämuusikkoryhmälle soitettavaksi, jokin tyydyttävästi hoidettu esiintyminen, jokin konserttijuliste, jokin omaperäinen konsertin teema, jokin hieno lavaste tai puvuste. Tällaisen uutta luovan ja erilaisia tuotoksia arvostavan ilmapiirin kehittäminen oppimisympäristössä saa oppimistoiminnan vaikuttamaan pikemminkin vapaaehtoiselta taiteelliselta toiminnalta kuin tiettyä tasokkuutta vaativalta työltä, ja näin ylimääräiset suorituspainheet työssä voivat vähentyä. (Partti, Westerlund & Björk 2013, 64–66.)

Ympäristöllä on selkeä vaikutus luovan toiminnan mahdollistumisessa. Opettajan tulisikin pitää huolta, että ilmapiiri pysyisi sellaisena, että oppilaat kokisivat saavansa ilmaista omia kokemuksiaan musiikin kautta. Myös työtapoja valitessaan opettaja voi suosia sellaisia opetusmuotoja, joissa oppilaat pääsevät tehokkaasti vuorovaikuttamaan toistensa kanssa ja näin jakamaan toisilleen luomuksiaan, joista voi muodostua jaettuja artefakteja.

Luovien ajattelutaitojen kehittymistä edistävät tekijät kesämuusikkotoiminnassa	Luovien ajattelutaitojen kehittymistä estävät tekijät kesämuusikkotoiminnassa
Yhteisössä arvostetaan yksilöiden henkilökohtaisia kokemusmaailmoja ja niiden ilmaisemiseen kannustetaan.	Yhteisössä ei arvosteta yksilöiden henkilökohtaisia kokemusmaailmoja eikä niiden ilmaisemiseen kannusteta.
Ilmaisukyky musiikissa ja esiintymistaidot harjaantuvat käytännön työssä, koska esimerkiksi yhteisö kannustaa harjoittelemaan.	Ilmaisukyky esiintymisen kautta ei harjaannu, jos motivaatiota harjoittelemiseen ei synny esimerkiksi epämiellyttävän ympäristön vuoksi.
Työ ei tuota liikaa stressiä, toimintaan on sopivasti aikaa ja sopivasti suorituspaineita.	Työ tuottaa liikaa stressiä, liikaa suorituspaineita ja liian vähän aikaa luovuuden mahdollistumiseksi toiminnan mahdollistumiseksi.
Toimitilat edistävät luovaa toimintaa. Ne esimerkiksi mahdollistavat joustavan aikataulun harjoituksille ja tapaamisille, hyvät instrumentit.	Tilat eivät mahdollista luovaa toimintaa esimerkiksi niin, että niissä on epämukavaa harjoitella tai epäkäytännöllistä tavata ryhmän kesken.

Taulukko 3. Tavat, joilla kesämuusikkotoiminta voi edesauttaa tai haitata luovuutta.

4 Kesämuusikkotoiminnan vaikutukset musiikin oppimiseen

Tässä luvussa ensiksi esittelen käyttämäni aineistoa, kesämuusikkopalautteita vuosilta 2011 ja 2012. Sen jälkeen aineiston valossa pohdin, miten kesämuusikkotoiminta on käytännössä vaikuttanut musiikoiden oppimiseen. Lisäksi pohdin hieman, miten kesämuusikkotoimintaa voitaisiin saada vielä paremmin valjastettua tukemaan musiikin oppimista.

4.1 Aineisto

Aineistona tässä opinnäytetyössä käytin kesämuusikkojen ja kesämuusikko-ohjaajien palautteita vuosilta 2011 ja 2012. Palautteet kerättiin molempina vuosina heti kesämuusikkokauden viimeisen esiintymisen jälkeen kyselylomakemuodossa, jonka kaikki kysymykset olivat avoimia. Palautteen antoivat vuonna 2011 noin 77 % ja vuonna 2012 60 % kaikista kesämuusikoista. Vuoden 2011 palautteet sisältävät myös kesämuusikko-ohjaajien antamat palautteet samalla kyselylomakkeella. Kyselylomakkeet olivat molempina vuosina muuten samoja, mutta vuoden 2012 kyselylomakkeesta oli kaksi avointa kysymystä lisää, jotka vaikuttavat joihinkin tuloksiin varsinkin kesämuusikoissa toteutuvaa luovuutta arvioitaessa niiden sisältäessä enemmän kesämuusikkokauden hyvien puolien pohtimista. Myös vastauksien asettelu eri kysymysten kohdalle voi olla erilaista, kun on kaksi lisäaluetta lomakkeessa, johon voi vastata.

Palautteen keräämisen ajankohta voi vaikuttaa useisiin ilmiöihin palautteissa. Kesämuusikkokauden alkupäässä tapahtuneet asiat ovat voineet osalta jo unohtua, kun taas kesämuusikkokauden loppuun sijoittuvat tapahtumat, kuten iltamat, ovat usein mainittu kauden hienoimmaksi hetkeksi. Myös ryhmän toiminnan viimeisen vaiheen, eli ryhmän hajoaminen voi ilmetä ikään kuin hyvien kokemuksien tulvimisena ja huonojen unohtumisena. Kesämuusikkotoiminnan kehittämiskohteiden löytämiseksi ja muutenkin muusikoiden itsereflektiotaitojen kehittämiseksi voitaisiin harkita samantyyppisen kyselyn järjestämistä myös kesämuusikkokauden aikana eikä vain kauden jälkeen.

Jotkin palautteista vaikuttavat kovin kevytmielisesti annetuilta. Palautteen keräämistilaisuus oli vapaamuotoinen ja kukin palautteenantajista sai kirjoittaa palautteeseen mitä halusi, joten jotkut eivät ehkä olleet niin inspiroituneita pohtimaan kovin perusteellisesti eivätkä kokeneet palautetta kovin merkityksellisenä. Eräs keino, miten kaikki saataisiin pohtimaan palautteita vakavamielisemmin, voisi olla, että järjestettäisiin palautekeskustelu, jossa vaihdettaisiin ajatuksia kesämuusikkokaudesta. Keskusteluun perustuva palautetilaisuus ei vain kannustaisi antamaan hyvää, rakentavaa palautetta

vaan myös osaltaan voisi kehittää oppilaiden reflektiotaitoja ja vuorovaikutusta. Myös mahdolliset ratkaisemattomat ristiriidat ihmisten välillä voivat ratketa kehityskeskustelujen seurauksena, koska asioita voi puhua ääneen sen sijaan, että niitä vain kirjoitetaan paperille.

Palautteita ei ollut varsinaisesti suunniteltu aineistoksi tutkimukseen, mutta ne kuitenkin vastasivat tyydyttävästi useimpiin kysymyksiin kesämuusikoissa toteutuvasta oppimisesta ja taitojen kehittymisestä suurpiirteisesti. Palautteet antoivat myös vastauksia kysymyksiin kesämuusikoiden huonoista puolista ja kehittämiskohteista, joista on apua kesämuusikkotoiminnan kehittämisen pohtimisessa.

4.2 Kesämuusikkotoiminnan vaikutus muusikoiden luoviin ajattelutaitoihin aineiston valossa

	Vuoden 2011 palautteet (n=16)	Vuoden 2012 palautteet (n=15)	Vuosien 2011 ja 2012 palautteet yhteensä (n=31)
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä toteutuneesta luovuudesta.	11/16= 68 %	14/15= 93 %	25/31= 80 %
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä itseilmaisun mahdollistavasta ympäristöstä.	13/16= 81 %	12/15= 80 %	25/31= 80 %
Palautteet, jotka sisälsivät mainintoja kokemuksista, että omaa riittämättömät taidot luovaan toimintaan.	1/16= 6 %	1/15= 6 %	2/31= 6 %
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä luovuutta estävästä kiireestä.	10/16= 62 %	7/15= 33 %	17/31= 32 %
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä luovuutta estävästä ympäristöstä.	13/16= 81 %	12/15= 80 %	25/31= 80 %

Taulukko 4. Luovien ajattelutaitojen toteutumisen ja kehittymisen ilmeneminen vuosien 2011 ja 2012 kesämuusikkopalautteissa.

Kesämuusikkopalautteessa on viitteitä toteutuneesta luovasta toiminnasta. Esimerkiksi palautteissa usein mainitaan Iltamat, kahvikonsertit, lastenkonsertit (ks. luku Konsertit ja esiintymiset), Kultajuhlat (kuhmolaislähtöisen jääkiekon mm-2011 kultamitalisti Janne Pesosen kunniaksi järjestetyt juhlat, joissa kesämuusikot esiintyivät), Länkkärikonsertti (Ennio Morriconen lännenelokuvamusiikkiteemainen kahvikonsertti) sekä muut esiintymiset, jotka voidaan nähdä luovan toiminnan aikaansaamina yhteisesti jaettuina taiteellisina objekteina tai artefakteina (ks. luku Luovien ajattelutaitojen kehittyminen). En laskenut tähän sellaisia palautteita, joissa annetaan vastaus ”kaikki”, kun kysytään hyviä, säilytettäviä asioita.

Vuoden 2012 palautteet sisälsivät enemmän viitteitä toteutuneesta luovuudesta. Tämä positiivinen suunta voi johtua siitä, että muusikot tai ohjaajat olivat kokeneempia työssään ja näin saatiin järjestettyä enemmän yhä mieleenpainuvampia konsertteja.

Luovuutta mahdollistavalla ympäristöllä tässä yhteydessä tarkoitan sekä ilmapiiriä että konkreettista, fyysistä ympäristöä, jossa kesämuusikot toimivat. Useissa palautteissa kesämuusikkotoiminnan hyväksi, säilytettäviksi asioiksi mainittiin hyvä tunnelma, hyvä ryhmähenki, ennakkoluulottomuus ja avoimuus, jotka mielestäni voidaan tulkita osoitukseksi siitä, että ympäristössä on luovalle, itseilmaisevalle toiminnalle otollinen ilmapiiri. Yhdessä palautteessa jopa mainittiin nimenomaan työympäristön olleen hyvä. Myös sellaiset palautteet, joissa vastataan sanalla ”kaikki” kysymykseen säilytettävistä asioista ”en mitään” kysymykseen kehitettävistä asioista, tulkitsen osoitukseksi luovan toiminnan mahdollistavan ilmapiirin toteutumisesta. Muutamissa palautteissa mainittiin myös hyvät tilat, kuten Kuhmo-talon kahvila Juttua, Kuhmo-talon Lentua-sali sekä toiminnassa avustaneita henkilöitä, joilla osaltaan on merkitystä luovan toiminnan mahdollistumisessa.

Joissain palautteissa löytyi viitteitä siitä, että tekijät eivät vielä koe omaavansa sellaisia taitoja, että luovuus mahdollistuisi. Esimerkiksi yhdessä palautteessa koettiin niin, että pitäisi opetella musiikin sovittamistaitoja eri kokoonpanoille, että muutkin kuin kesämuusikko-ohjaajat voisivat tehdä sovituksia.

Muutamassa palautteessa taas koettiin, että jotkin ohjelmistot olivat ylipäättään liian haastavia.

Useimmiten ohjelmiston haastavuuden yhteydessä harmiteltiin ajan puutetta. Kiireen voidaankin ajatella olevan luovuutta estävä tekijä, ja kesämuusikkopalautteissa se on yleisimmin mainittu luovuutta estävä ongelma. Myös musiikkisuhteen positiivista kehittymistä se voi jarruttaa tai jopa pahentaa, koska se voi jarruttaa positiivisten musiikillisten kokemusten muodostumista tai jopa saada aikaan negatiivisia kokemuksia, mikäli esimerkiksi joutuu kiireen takia esiintymään liian vähällä harjoittelulla yleisölle.

Työn stressaava kiireisyys voi johtua epämääräisestä valmistelusta ja ennakoinnista, johon tulisi ehkä tulevana kesämuusikkokausina kiinnittääkin huomiota. Joissakin palautteissa kiire mainittiinkin turhana stressin aiheena, josta voitaneen päätellä, että oikeilla toimenpiteillä tämä ongelma voitaisiin ainakin jossain määrin saada hallintaan. Ehkäpä vuoteen 2012 mennessä positiivista kehitystä kiireisyyden hallinnassa olikin tapahtunut, koska palautteissa kiireyttä ei ollut niin paljoa ilmennyt.

Muutamia kertoja palautteista mainittiin jotain, mistä voidaan päätellä ympäristössä olleen jotain epäsuotuisaa luovuuden toteutumisen kannalta. Tällaisia ovat varsinkin säröt ryhmähengessä ja ryhmän toimivuudessa, jotka ilmenivät töiden epätasaisen jaon, tiedotuksen toimimattomuuden, ilmapiirin kireyden ja jonkun tietyn esitettävän musiikin kaipailemisen ilmaisuna. Yhteensä kahdessa palautteessa kerrottiin, että ei päästy esittämään klassisen musiikin ohjelmistoa vaikka sitä olisi ollut esittämiskunnossa, joka voi olla viite siitä, että ryhmässä ei ole päässyt tuomaan omaa näkemystään esille ohjelmistoa suunnitellessa. Yhdessä palautteessa mainittiin ikävänä asiana palkattomat työmatkat, jonka mielestäni voi tulkita luovuutta estäväksi tekijäksi. Toimitiloista ei annettu negatiivista palautetta, poikkeuksena yksi palaute, jossa mainittiin, että kansanmusiikkijuhla Sommelon aikana oli ahdasta, koska osa harjoittelutiloista piti luovuttaa Sommelon käyttöön.

4.3 Kesämuusikkotoiminnan vaikutus muusikoiden vuorovaikutustaitoihin aineiston valossa

	Vuoden 2011 palautteet (n=16)	Vuoden 2012 palautteet (n=15)	Vuosien 2011 ja 2012 palautteet yhteensä (n=31)
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä onnistuneesta vuorovaikutuksesta kesämuusikkoryhmässä.	9/16= 56 %	12/15= 80 %	21/31= 67%
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä sosiokognitiivisten taitojen käytöstä ja ryhmän sisäisen vuorovaikutuksen kehityskohteiden pohtimisesta.	12/16= 75 %	12/15= 80 %	24/31= 77 %
Palautteet, joissa viitteitä siitä, että esiintymisestä on pidetty.	16/16= 100 %	15/15= 100 %	31/31= 100 %
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä ratkaisemattomista sosiaalisista konflikteista.	2/16= 12 %	6/15= 40 %	8/31= 25 %
Palautteet, joissa ei viitteitä sosiaalisen vuorovaikutuksen pohtimisesta.	0/16= 0 %	1/15= 6 %	1/31= 3 %

Taulukko 5. Vuorovaikutustaitojen ilmeneminen ja kehittyminen vuosien 2011 ja 2012 kesämuusikkopalautteissa.

Useissa palautteissa jossain muodossa mainittiin ryhmähenki tärkeänä asiana kesämuusikoissa. Maininnat, kuten ”ihmiset”, ”yhteinen ideointi”, ”palaverit” ja ”hyvä meininki” viittaavat siihen, että kesämuusikkoryhmästä muodostui kesän kuluessa toimiva ryhmä, ja vuorovaikutus on toiminut palkitsevana asiana työssä. Vuoden 2012 oli huomattavasti useammin mainittu jotain ryhmän positiiviseen toimintaan viittaavaa. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että kyseisenä vuonna oli kokeneempia ohjaajia tai kesämuusikoita. Myös joitain asioita tehtiin eri tavalla vuoteen 2012 verrattuna, esimerkiksi

kesämuusikoiden jokapäiväisen palaveri ajankohta siirrettiin alkavaksi kello 9 aamulla, joka mahdollisesti teki suunnittelusta aktiivisempaa ja näin ryhmä toimi paremmin.

Positiivisista palautteista ryhmähengestä huolimatta kehitettävää ryhmän toiminnasta löytyi palautteissa. Tällaisen palautteen voi tulkita niin, että kesämuusikko on joutunut käyttämään sosiokognitiivisia taitojaan. Nämä ovat esimerkiksi sellaisia palautteita, joissa mainitaan jotain kehitettävää ryhmän vuorovaikutukseen, kuten aikataulujen tiedotukseen ja oma-aloitteisempien roolien valitsemiseen. Vuonna 2012 positiivista palautetta ryhmästä annettiin yhtä paljon kuin kehitysehdotuksiakin, kun taas vuonna 2011 molempia oli vähemmän. Voi olla, että vuonna 2012 ryhmä oli sen verran kiinteä verrattuna vuoteen 2011, että muusikot kantoivat ryhmästä paljon huolta ja kehitysehdotuksia löytyi siksi paljon.

Palautteiden perusteella näyttää siltä, että kesämuusikot pitävät esiintymisestä. Tästä ovat osoituksena esimerkiksi useat maininnat innostavista konserteista sekä jotkin innokkaat esiintymispaikkaehdotukset ja tavoitteet saavutettavaksi yleisöryhmäksi. Myös palautteet, joissa säilytettäväksi positiiviseksi asiaksi on lyhyesti vastattu sanalla ”kaiken”, tulkitsen olevan osoitus siitä, että esiintymisestä on pidetty. Esiintymisestä nauttiminen on tärkeää esiintymistaidon kehittymisen kannalta, ja voi olla, että kesämuusikkona toimiminen on vaikuttanut tähän.

Palautteissa oli viitteitä joistakin palautteenantohetkellä ratkaisemattomista sosiaalisista konflikteista. Nämä ovat vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta huolestuttavia ratkaisemattomina, koska ne voivat jättää jokaisen henkilökohtaiseen kokemukseen ihmisten kanssa työskentelystä ikävä kuvan. Ratkaisemattomista sosiaalisista konflikteista ilmaisevat sellaiset palautteet, joissa toivottiin kesämuusikoilta yleisesti oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta asioiden järjestelyissä. Vuoden 2012 palautteet sisälsivät tällaisia enemmän kuin vuoden 2011 palautteet, joka voi myös selittyä ryhmän mahdollisesta paremmasta kiinteydestä. Ehkä huolestuttavimpia ratkaisemattomiin sosiaalisin konflikteihin viittaavista palautteista oli sellaiset muutamat ilmeisesti

kesämuusikon antamat palautteet, joissa pohdittiin kesämuusikko-ohjaajien välisen vuorovaikutuksen epäkohtia. Kesämuusikko-ohjaajien tulisi yrittää pitää huolta heidän keskinäisestä vuorovaikutuksen toimivuudesta, koska ohjaajat ovat erittäin tärkeä myötävaikuttajia hyvän vuorovaikutuksen aikaansaamisessa koko ryhmässä.

Yhdessä palautteessa ei missään muodossa mainita vuorovaikutusta, ei positiivisessa eikä negatiivisessa mielessä. Voi olla, että nämä henkilöt eivät jaksaneet keskittyä palautteen antamiseen, mutta voi myös olla, että jostain syystä he eivät kokeneet kesämuusikoiden sosiaalista vuorovaikutusta mainitsemisen arvoisena asiana; vuorovaikutus joko toimi ihan hyvin tai se ei ylipäättään kiinnosta heitä.

4.4 Kesämuusikkotoiminnan vaikutus muusikoiden musiikkisuhteeseen

	Vuoden 2011 palautteet (n=16)	Vuoden 2012 palautteet (n=15)	Vuosien 2011 ja 2012 palautteet yhteensä (n=31)
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä positiivisista musiikillisista kokemuksista.	14/16= 87 %	14/15= 93 %	28/31= 90 %
Palautteet, joissa erityisesti mainittu, että on kokenut ylipäätään kesämuusikkotoiminnan mukavana.	3/16= 18 %	4/15= 26 %	7/31= 22 %
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä yhteisössä toteutuneesta kannustuksesta itseilmaisuuun.	5/16= 31 %	3/15= 20 %	8/31= 25 %
Palautteet, jotka sisälsivät viitteitä itsetunnon huonontumista aiheuttavista tekijöistä.	3/16= 18 %	5/15= 33 %	8/31= 25 %

Taulukko 6. Musiikkisuhteen kehittymisen ilmeneminen vuosien 2011–2012 kesämuusikkopalautteissa.

Luovuuden ja vuorovaikutuksen ilmenemistä pohtiessa tuli samalla ja pohdittua kuinka kesämuusikkotoiminta vaikuttaa muusikoiden musiikkisuhteeseen. Musiikkisuhteen positiivisessa kehittämisessä on tärkeää, että tekijä kokee saavansa nauttia musiikista ja toteuttaa musiikillista toimintaa omalla tavallaan sekä olla vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa musiikin kautta. Tästä syystä kysymykset, että onko kesämuusikkoryhmän ilmapiiri luovuudelle ja itseilmaisulle sopiva sekä toimiiko vuorovaikutus kesämuusikoissa, sisältävät jo pohdintaa siitä, miten kesämuusikkotoiminta vaikuttaa musiikkisuhteen kehittämiseen.

Palautteissa on mainintoja, joista voi päätellä, että muusikko on saanut musisoimisesta ja esiintymisestä positiivisia kokemuksia. Näitä ovat esimerkiksi ilmaisut tyydyttävistä esiintymisistä ja että erilaisia yleisöjä on

tavoitettu tyydyttävä määrä. Tällaiset kokemukset voivat olla muusikolle tärkeitä musiikillisen identiteetin syventymisen kokemuksia.

Useissa palautteissa on mainittu, että ylipäätään kesämuusikkotoiminta on koettu mukavana. Joissakin palautteissa on jopa erityisesti mainittu kesätyö mukavaksi. Tämä voi olla osoitus, että kesämuusikoille on päässyt työssä kehittymään erityistä muusikon identiteettiä. Kesämuusikot voivat kokea, että muusikon työ on mukavaa ja että se kuitenkin on tavoitteellista työtä, jossa työn tuloksen voi välittömästi nähdä, ja jolla voi ainakin jossain määrin tienata elantoa.

Kuten jo aiemmin todettiin, useimmissa palautteissa on mainittu ilmapiiri hyväksi asiaksi kesämuusikkotoiminnassa, joka on jo osoitus musiikkisuhteen positiivisen kehittymisen mahdollistumisesta. Joistakin palautteista taas voi löytyä viitteitä erityisesti itseilmaisuuksiin kannustavasta ilmapiiristä. Tällaisia ilmaisuja on esimerkiksi avoimuuden, ennakkoluulottomuuden ja monipuolisuuden maininnat hyvänä asiana.

Työn kiireellisyys vaikuttaa kriittisimmältä positiivisen musiikkisuhteen kehitystä estävältä tekijältä, joka tuli jo luovuuden kehittymistä pohtiessa todettua. Muiksi musiikkisuhteen kehittymisen kannalta huonoiksi mainituiksi asioiksi palautteissa voidaan tulkita maininnat epämieluisasta soitetusta ohjelmistosta, epämiellyttävistä esiintymisistä, palkattomista matkustuksista esiintymispaikoille sekä sellaisista esiintymisistä, joissa oli harmillisen vähän yleisöä paikalla. Näiden tekijöiden voidaan nähdä estävän muusikon identiteetin kehittymistä.

4.5 Kesämuusikkotoiminta taiteen perusopetuksen mukaisen musiikinopetuksen välineenä

Aineiston perusteella voisi päätellä, että tätä kesämuusikkotoimintaa voi käyttää välineenä nykyoppimiskäsitysten mukaiselle musiikinopettamiselle varsin hyvin. Kesämuusikon työ melkein väistämättä sisältää vuorovaikutusta, luovuuden käyttöä ja oman musiikillisen identiteetin tuomista työhön. Näiden asioiden toteutumisesta ja kehittymisestä kesämuusikoissa toimiessa on käyttämäni aineiston perusteella jo näyttöä, jota voi jatkotutkimuksilla vielä tarkentaa. Kehittämiskohteitakin kesämuusikkotoiminnassa palautteiden perusteella on, joihin tulevaisuudessa ehkä pitäisi kiinnittää huomiota, että toiminnasta saa kaiken musiikinoppimishyödyn irti.

Luovuuden kannalta hyvää kesämuusikkotoiminnassa on, että ympäristö on ilmeisesti varsin hyvin toiminut luovuuden kannustimena. Samalla luovuuden mahdollistava ympäristö vaikuttaa kuitenkin olevan myös kesämuusikoiden luovien ajattelutaitojen kehittymisen kannalta tärkein kehittämiskohde aineiston perusteella. Itseilmaisun sallivaan ilmapiiriin tulisi kiinnittää huomiota ryhmää muodostettaessa sekä ohjelmistoja suunnitellessa. Kesämuusikkoryhmässä pitäisi saada aikaan entistä enemmän sellaista ilmapiiriä, että kaikkien ideoita kuunnellaan sekä erilaisten ideoiden välisistä ristiriidoista kyllä selvittää ja yhteisiin ratkaisuihin päästään.

Vuorovaikutustaitojen oppimisessa kesämuusikkotoiminnan etuja on, että nuoret muusikot pääsevät itse havainnoimaan ja harjoittelemaan muusikon työssä tarvittavaa vuorovaikutusta, ja että kesämuusikot pääsevät harjoittelemaan ryhmässä työskentelemistä. Aineiston valossa ehkä paras puoli kesämuusikoissa vuorovaikutustaitojen oppimisen kannalta on, että vuorovaikutus koetaan positiivisena ja palkitsevana. Tämä voi rohkaista heitä harjoittelemaan entistä enemmän ihmisten kanssa työskentelyä.

Huomionarvoista on, että vuorovaikutuksessa voi tapahtua muutakin oppimista kuin vuorovaikutustaitojen ja luovien ajattelutaitojen oppimista. Vanhemmat kesämuusikot ja kesämuusikko-ohjaajat voivat mestari-kisälli -periaatteella

siirtää nuoremmille kesämuusikoille monia uusia taitoja, kuten harmonia- tai rytmittäjää, musiikin historiaa ja muutenkin kokemuksiaan musiikin parissa työnteon yhteydessä.

Ryhmätyöskentelyssä usein törmätään sosiaalisiin konflikteihin. Ratkaisemattomat sosiaaliset konfliktit voivat antaa vuorovaikutustaitojen oppijalle negatiivisen mielikuvan ihmisten kanssa työskentelystä. Kun niitä syntyy, olisikin tärkeää, että niiden selvittämiseen käytettäisiin aikaa. Näin helpotettaisiin työtä sekä opittaisiin erimielisyyksien selvittämistä.

Stressaavaa kiirettä, kesämuusikkotyön yhtä suurinta ongelmaa, voidaan ehkä oikeanlaisella ryhmän toiminnalla saada karsittua. Usein palautteissa mainittiin turhaa kiirettä ja vastuun ottamista. Ehkäpä kannattaisi yrittää muodostaa kauden alussa kesämuusikkoryhmään selkeät tavoitteet ja säännöt, joilla pyrittäisiin karsimaan turhia kiiretekijöitä. Yhteiset säännöt voisivat kannustaa ryhmäläisiä tekemään työnsä niin tarkasti, ettei ainakaan turhaa kiirettä pääsisi syntymään esimerkiksi huolimattomuuden ja palautteissa usein mainitun nuottien unohtumisien takia.

Musiikkisuhteen kehityksen kannalta kesämuusikkotoiminta on pääosin positiivinen. Kesämuusikoissa muusikot pääsevät vuorovaikuttamaan toistensa kanssa musiikin kautta, saada musiikillisia elämyksiä, esittää tuotoksiaan yleisölle. Ehkä merkittävin huono asia musiikkisuhteen kehittymisen kannalta on stressaava kiire, joka voi estää positiivisten musiikkikokemusten muodostumista.

Yksi tapa erilaisten asioiden oppimisen tehostamiseksi voisi olla, että ennen kautta pohdittaisiin, mitä kesämuusikoissa halutaan oppia. Näin luultavasti kesämuusikot saisivat enemmän tavoitteellista näkökulmaa kesämuusikkotyöhönsä. Kesän loppuksi voisi olla musiikkisuhteen kehittymisen kannalta hyvä järjestää myös itsereflektiivisuus, jossa pohdittaisiin, mitä opittiin tai miksi ei jotain oppimistavoitetta saavutettu.

5 Pohdinta

Kesämuusikkotoiminta toteuttaa varsin kattavasti Taiteen perusopetuksen musiikin yleisen (2005) ja laajan (2002) oppimäärän opetussuunnitelmien perusteita. Palautekyselyjen perusteella kesämuusikkotoiminnan voidaan väittää vaikuttavan pääasiassa positiivisesti muun muassa muusikoiden musiikkisuhteen muotoutumiseen sekä luovien ajattelutaitojen ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymiseen. Tätä tai tämän tyyppistä toimintaa kannattaa sisällyttää musiikinopetukseen, koska tällaisen toiminnan kautta myös nämä edellä mainitut taidot kehittyvät soittamistaitojen ja musiikin ymmärtämisen lisäksi.

Ylipäättään kesämuusikon työtä voisi kuvata musiikkiopistolaisten työharjoitteluksi. Poikkeuksena normaaleihin koulujen työharjoitteluihin on, että he saavat työstä vähän palkkaa. Miksei musiikkiopistojen opetussuunnitelmiin ylipäättään voisi kirjata erääksi opintokokonaisuudeksi työharjoittelua? Mikäli kesämuusikkotoiminta nähdään työharjoitteluna, aineiston valossa voisin väittää, että harjoitteluperiodi on hyödyllinen muusikon taitoja ja identiteettiä kehitettäessä ja sen vuoksi sellaista kannattaisi järjestää.

Tämänlaista toimintaa kuin kesämuusikot ei muualla liiemmin taidetta toteuttaa - ainakaan samanlaisena kuin Kuhmossa. Kuhmo-talon johtaja Matti-Jussi Pollarin mukaan (2013a) muiden paikkakuntien kannattaa harkita kesämuusikkotoiminnan järjestämistä sen monien etujen vuoksi. Näin musiikkipedagogin silmistä tämäntyyppisen toiminnan sisällyttämistä musiikinopetuksen toteuttamiseen kannattaa ehdottomasti harkita myös muilla paikkakunnilla. Niillä paikkakunnilla puolestaan, missä työhön on palkattu vain yksi muusikko, kannattaisi harkita useamman palkkaamista, että kesämuusikkotoiminnassa tapahtuvan ryhmätyöskentelyn edut, kuten vuorovaikutuksen aikaansaama tehokkuus tavoitteiden saavuttamisessa sekä ryhmän myötävaikuttaminen luovuuteen pääsisivät oikeuksiinsa.

Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelmassa (2007, 12) mainitaan kesämuusikkotoiminnasta, mutta sitä ei varsinaisesti pidetä osana varsinaista musiikinopetusta vaan erikoiskurssitoimintana. Kesämuusikkotoiminnan

lisääminen opetussuunnitelmaan yhdeksi musiikinopetuksen toteutustavaksi voisi olla perusteltua, koska kesämuusikkotoiminta parhaimmillaan mukailee tämän tutkimuksen perusteella hyvin Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa esitettyjä opetuksen vaatimuksia. Lisäksi näin kesämuusikkotoimintaa saataisiin vakiinnutettua ja muutenkin tämä voisi viestiä kesämuusikkotoiminnan tyypisistä musiikinopetuksesta monille muille musiikinopetusta järjestävälle tahoille.

Kuhmon kesämuusikoissa sekä muutenkin sen tyypisissä toiminnoissa olisi mielestäni aihetta tutkimuksille jopa useilta eri aloilta. Musiikkikasvatuksellisesti mielenkiintoisia aiheita voisi olla kesämuusikkoryhmän luovuuden tai kesämuusikoiden esiintymisen tutkiminen tarkemmin kuin mitä minä tässä tutkimuksessa tein. Kesämuusikkotoiminta muistuttaa myös musiikkileirejä, joten jonkinlainen vertailu musiikkileireihin voisi kiinnostavaa. Muita voisi olla esimerkiksi toimintatutkimus kesämuusikon tai kesämuusikko-ohjaajan näkökulmasta, kesämuusikkotoiminnan vaikutus matkailuun, paikalliskulttuuriin tai nuorten ammatin valintaan sekä kesämuusikkoryhmän sisäinen vuorovaikutus voisivat olla mielenkiintoisia aiheita. Myös musiikkipedagogin opinnäytetöitä aiheesta voisi saada aikaiseksi, esimerkiksi vaikkapa alun perin pohtimani ja johdannossa mainitsemani kesämuusikko-ohjaajan työkalupakki, jossa selvitettäisiin kesämuusikkoryhmän ohjaamisessa vaadittavia taitoja perusteellisesti ja kehitettäisiin harjoituksia hyvän vuorovaikutuksen aikaansaamiseksi kesämuusikoissa, voisi olla kiintoisa ja hyödyllinen aihe.

Lähteet

- Ervasti, M., Muhonen, S. & Tikkanen, R. 2013. Säveltämisen monet mahdollisuudet musiikkikasvatuksessa. Teoksessa Musiikkikasvattaja: Kohti reflektiivistä käytäntöä. Toim. Juntunen, M., Nikkanen, H. & Westerlund, H. PS Kustannus: Juva.
- Huovinen, J. 2012. Johanna Husari on Nokian kesämuusikko. Aamulehden internet-sivusto. Viitattu 3.12.2013.
<http://www.aamulehti.fi/Pirkanmaa/1194752661623/artikkeli/johanna+husari+o+n+nokian+kesamuusikko.html>
- Jordan-Kilkki, P. & Pruuki, L. 2012. Miten tehdä tilaa kohtaamiselle? Teoksessa Musiikkipedagogin käsikirja. Toim. Jordan-Kilkki, P., Kauppinen, E. & Korolainen-Viitasalo, E. Tampere: Opetushallitus.
- Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Keuruu: PS-kustannus.
- Kesämuusikko esiintyy tilauksesta. 2011. Uutinen Salon kaupungin sivustolla. Viitattu 2.12.2013. <http://www.salo.fi/linkit/ajankohtaista/15768.aspx>
- Kopakkala, Aku. 2008. Porukka, jengi, tiimi: ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.
- Kuhmon musiikkiopiston opetussuunnitelma. 2007. Kuhmon kaupunki. Viitattu 31.3.2014. www.kuhmo.fi/showattachment.asp?ID=5647&DocID=3068
- Laki taiteen perusopetuksesta. 1998. 21.8.1998/633.
- Luumäki pestaa 16—18 nuorta kesätöihin. 2014. Etelä-Saimaa –lehden internet-sivusto 4.3.2014. Viitattu 12.5.2014.
<http://www.esaimaa.fi/Online/2014/03/04/Luum%C3%A4ki+pesta+16%E2%80%9418+nuorta+kes%C3%A4t%C3%B6ihin/2014117013386/4>
- Partti, H., Westerlund, H. & Björk, C. 2013. Oppimiskäsitykset reflektiivisen musiikkikasvattajan toiminnan ohjaajina. Teoksessa Musiikkikasvattaja: Kohti reflektiivistä käytäntöä. Toim. Juntunen, M., Nikkanen, H. & Westerlund, H. PS Kustannus: Juva.
- Pollari, M. 2013a. Kesämuusikot Kuhmossa: Nuoria musiikkityössä vuodesta 1996. Keskustelualoite Suomen kulttuuritalot ry:n seminaariin.
- Pollari, M. 2013b. Kesämuusikot Kuhmossa: Iloista musisointia vuodesta 1996. Lista kesämuusikkoina (tai kouluttajina) toimineista henkilöistä. Kuhmo-talo.
- Saarikallio, S. 2013. Musiikki on kokemuslaji. Teoksessa Musiikkipedagogin käsikirja. Toim. Jordan-Kilkki, P., Kauppinen, E. & Korolainen-Viitasalo, E. Opetushallitus: Tampere.
- Suussa soi Senni Eskelisen sähkökannel. 2006. Uutinen Yle-uutisten kulttuurisivustolla 23.5.2012. Viitattu 3.12.2013.
http://yle.fi/uutiset/suussa_soi_senni_eskelisen_sahkokannel/5226208

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. 2002. Opetushallitus. Edita Prima Oy: Helsinki.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. 2005. Opetushallitus. Edita Prima Oy: Helsinki.

Muusikkoharjoittelija, kesätyö, Imatran kaupunki, Imatra. 2013.

Työhakuilmoitus avoin työpaikka .fi –sivustolla 20.2.2013. Viitattu 12.5.2014.

<http://avointyopaikka.fi/tyo-imatran+kaupunki-muusikkoharjoittelija,+kes%C3%A4ty%C3%B6-imatra/625072>

Työnohjaus. N.d. Suomen työnohjaajat ry:n internet-sivusto. Viitattu 26.4.2014.

<http://www.suomentyonohjaajat.fi/tyonohjaus/index.php>

Varkauden kaupungin kesämuusikot aloittavat 1.7. 2013. Uutinen Varkauden kaupungin sivustolla. Viitattu 12.5.2014.

<http://www.varkaus.fi/?x22774=2867867>

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Tammi: Vammala.

Liitteet

<p style="text-align: center;">KESÄMUUSIKOIDEN AIVOMYRSKY 2011</p> <p>Mitä timanteja haluat säilyttää?</p> <hr/> <hr/>
<p>Mitä pölyhiukkasia voisi lakaista roskiin, eli mitä haluaisit muuttaa?</p> <hr/> <hr/>
<p>Miten arkea voisi sujuvoittaa?</p> <hr/> <hr/>
<p>Mikä yleisöryhmä pitäisi vielä tavoittaa?</p> <hr/> <hr/>
<p>Missä kesämuusikoiden pitäisi ehdottomasti esiintyä?</p> <hr/> <hr/>

Liite 1. Kesämuusikkojen palautekyselylomake vuonna 2011.

KESÄMUUSIKOIDEN AIVOMYRSKY 2012**Mitä timantteja haluat säilyttää?**

Mitä pölyhiukkasia voisi lakaista ros kiin, eli mitä haluaisit muuttaa?

Miten arkea voisi sujuvoittaa?

Mikä yleisöryhmä pitäisi vielä tavoittaa?

Missä kesämuusikoiden pitäisi ehdottomasti esiintyä?

Kauden huipennus oli miun mielestäni

Palautteeni ohjaajille

Liite 2. Kesämuusikkojen palautekyselylomake vuonna 2012.